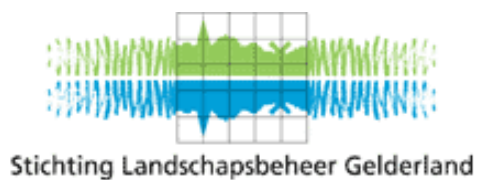

Zorgplicht, Taak-RI&E en Opleidingsplan vrijwilligerswerk SLG

Colofon

Opdrachtgever: Saskia Bemer, projectleider Stichting Landschapsbeheer Gelderland
Uitvoering: Jan Polman, Arbo & Veiligheid Buitenruimte
Vaststelling door: Arjan Vriend, directeur-bestuurder Stichting Landschapsbeheer
Gelderland
Vaststellingsdatum: 1 december 2020

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. De basiskenmerken en herkenbaarheid van de betrokken partijen waarmee SLG te maken heeft	5
2. De zorgplicht en inspanningsverplichtingen van SLG	7
3. De zorgplicht en inspanningsverplichtingen van de betrokken partijen	11
4. Taak-Risico Inventarisatie en Evaluatie (Taak-RI&E)	13
4.1 De indeling van de werkzaamheden	13
5. De noodzakelijke trainingen en voorlichtingen	49
5.1 De indeling van de werkzaamheden	49

Inleiding

Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) wil een beter inzicht verkrijgen over haar taken, verantwoordelijkheden en inspanningsverplichtingen rondom het vrijwilligerswerk. Dit moet afgestemd zijn op de diverse ‘rollen’ die SLG hierbij vervult. Jan Polman van Arbo & Veiligheid Buitenruimte is gevraagd om hieraan invulling te geven. In dit document is dit nader uitgewerkt.

In het eerste deel zijn de kenmerken van de diverse ‘rollen’ of ‘hoedanigheden’ die voor SLG van toepassing zijn beschreven. Gekoppeld daaraan is de daaruit voortkomende zorgplicht en inspanningsverplichtingen gegeven. Vervolgens is dit ook voor de partijen gedaan waarmee SLG bij het faciliteren van het vrijwilligerswerk te maken heeft.

Het tweede deel bevat de ‘Taak risico-inventarisatie en evaluatie’ (Taak-RI&E) waarin de meest voorkomende vrijwilligerswerkzaamheden bij SLG zijn geanalyseerd. De gevaren en de oorzaken daarvan zijn bij 12 geclusterde werkzaamheden beoordeeld. Daaraan gekoppeld zijn de te nemen maatregelen benoemd.

Het opleidingsplan, in het derde deel, geeft de noodzakelijke vaardigheidstrainingen en voorlichtingen voor de werkzaamheden uit de Taak-RI&E.

1. De basiskenmerken en herkenbaarheid van de betrokken partijen waarmee SLG te maken heeft

Wie is feitelijk verantwoordelijk of kan aansprakelijk gesteld worden bij een ongewenste situatie waarbij iemand schade ondervindt? De Inspectie SZW (voorheen de Arbeidsinspectie) kan een boete opleggen of een verzekeringsmaatschappij kan niet tot uitbetaling overgaan. Wellicht kan er zelfs een civielrechtelijke procedure ontstaan.

Elke casus is hierbij uiteraard uniek, maar toch geeft de jurisprudentie de richting van het interpreteren van de wetgeving aan. Belangrijk uitgangspunt is daarbij altijd; 'weet goed wie in welke hoedanigheid tijdens de uitvoerende werkzaamheden aangesproken kan worden'. Daarmee wordt ook duidelijk wie er verantwoordelijk is voor de noodzakelijke taken en inspanningen betreffend het veilig werken.

Hieronder wordt in het kort de herkenbaarheid van diverse partijen duidelijk gemaakt. Een organisatie of persoon kan meer dan één partij zijn, bijvoorbeeld; een terreineigenaar kan ook opdrachtgever zijn en een werkgever kan ook een opdrachtnemer zijn.

Uitgebreide informatie en beschrijvingen staan in diverse brochures van de Bos- en natuursector (VBNE), zoals; 'Veilig vrijwilligerswerk organiseren, bouwstenen en tips', 'Arbowet en aansprakelijkheid opdrachtgever en opdrachtnemer'.

Werkgever:

Een werkgever geeft aan iemand opdracht om bepaalde werkzaamheden te gaan uitvoeren. De Arbowetgeving is dan van toepassing. Bepalend hierbij is dat er een gezagsverhouding is en dat de werkgever de werkzaamheden aanstuurt. De werkgever kan deze taak ook delegeren aan een medewerker, maar blijft als werkgever dan nog steeds verantwoordelijk voor de zorgplicht. Hij blijft dus de rechtspersoon die als hoofd van een organisatie aangesproken wordt wanneer bijvoorbeeld een ongeval tijdens het werk heeft plaats gevonden.

De persoon die de opdracht uitvoert wordt als werknemer gezien. Een vergoeding of een arbeidsovereenkomst is hierbij niet noodzakelijk.

Een werkgever heeft voor de werknemer die in loondienst is de zorgplicht voor zijn Veiligheid, Gezondheid en Psychosociale Arbeidsbelasting (welzijn). Dit is voor de vrijwilliger die werkzaamheden uitvoert primair gericht op de veiligheid en de directe gezondheidsgevaaren.

Werknemer:

Iemand die in opdracht en onder gezag werkzaamheden verricht. De persoon die opdracht geeft is de werkgever, of zijn gedelegeerde. Er ontstaat dan een werkgever- werknemerverhouding. Of er wel of geen arbeidsovereenkomst of betaling van loon is, is hierop niet van invloed.

De vaste medewerkers zijn duidelijk de werknemers. Ook stagiaires, tijdelijke medewerkers, en vrijwilligers kunnen werknemers zijn. Maar zelfs een zzp'er die op het moment van de uitvoering van werkzaamheden aan de beschrijving van een werknemer voldoet, wordt in die hoedanigheid werknemer van de betreffende werkgever.

De verschillende vrijwilligersgroepen:

De personen of groepen die onbetaald werk verrichten zijn de vrijwilligers. Zij zijn niet allemaal gelijkwaardig. De belangrijkste kenmerken waarmee zij zich onderling onderscheiden staan in de onderstaande indeling.

- A. Georganiseerde groepen of individuele personen die in een gekaderde opdracht van een terreinbeherende organisatie of andere organisaties regelmatig zelfstandig werkzaamheden uitvoeren.
- B. Groepen of individuele personen die tijdens de uitvoering van hun werkzaamheden rechtstreeks aangestuurd worden door medewerkers van terreinbeherende organisatie of andere organisaties.
- C. Groepen of individuele personen die in het kader van een evenement (maatschappelijk bedrijfsuitje, boomfeestdag, studentenintroductiedag, schoolexcursie, enz.) werkzaamheden uitvoeren. De ‘eendaagse vrijwilligers’.
- D. Jongeren tussen 13 en 17 jaar, voor deze groep is extra aandacht nodig.

Kinderen jonger dan 13 jaar, zij mogen geen werkzaamheden verrichten maar kunnen wel deelnemen aan een evenement

Terreineigenaar:

De terreineigenaar is, zoals de naam al aangeeft, de eigenaar van een terrein. Dit kan zijn bos, natuurterrein, wegen en paden, watergangen en landbouwgrond. Als hij op zijn terrein ook andere onroerende goederen heeft zoals gebouwen en dergelijke en hij is daar ook eigenaar van dan is hij juridisch gezien eigenaar van een opstal. Ook kan hij eigenaar van dieren zijn, dit met uitzondering van wild.

Organisatie van evenementen, bijvoorbeeld natuurwerkdagen:

Het belangrijkste kenmerk van evenementen is dat de rollen van werkgever en werknemer niet aanwezig zijn tussen de bezoekers en de organisator. De bezoekers voeren activiteiten uit die dus niet als “arbeid” aangezien kunnen worden.

Opdrachtgever:

Iemand of een organisatie die al of niet tegen betaling werkzaamheden of diensten uitbesteedt. In de aanbesteding wordt het eindresultaat van de werkzaamheid of dienst omschreven.

Kenmerkend voor de rol van de opdrachtgever is dat hij tijdens de uitvoering van de werkzaamheden geen gezagsverhouding heeft met de uitvoerende zoals die omschreven is bij de werkgever. De opdrachtgever bemoeit zich niet met de manier waarop de werkzaamheden worden uitgevoerd. Wel kan hij toezicht houden op de gemaakte afspraken. Daarover kan hij wel inhoudelijk opmerkingen plaatsen naar de opdrachtnemer toe.

Opdrachtnemer:

De opdrachtnemer is een overeenkomst betreffende het uitvoeren van werkzaamheden of diensten met de opdrachtgever aangegaan. Dit kan een mondelinge of schriftelijke overeenkomst zijn waarin de uit te voeren werkzaamheden zijn opgenomen. De opdrachtnemer voert dit geheel zelfstandig in eigen beheer uit. Groenaanemers, hoveniers en zzp'ers.

Als de opdrachtnemer de werkzaamheden door zijn werknemers of rechtstreeks aangestuurde vrijwilligers laat uitvoeren dan is hij tijdens de uitvoering van die werkzaamheden werkgever.

2. De zorgplicht en inspanningsverplichtingen van SLG

SLG kan meerdere ‘rollen’ vervullen. Zo kan men een werkgever maar ook een intermediair of een organisator van een evenement zijn. Een gedeelde zorgplicht komt vaak bij bepaalde werkzaamheden of activiteiten voor. Dit voor de interne zorgplicht en inspanningsverplichtingen van SLG maar soms ook met andere betrokken partijen die bij 3. Samengevat zijn.

Hieronder staan de belangrijke aandachtspunten, bij de diverse hoedanigheden (rollen) van SLG. Eerst wordt de herkenbaarheid toegelicht en daaronder de zorgplicht en inspanningsverplichtingen.

2.1 SLG als werkgever voor haar eigen personeel

Alle medewerkers die een arbeidsovereenkomst met SLG hebben zoals; vaste medewerkers en gedetacheerde medewerkers,

De zorgplicht en inspanningsverplichting

Dit is zoals die voor alle werkgevers geldt; invulling geven aan alle voorschriften uit de Arbowet gericht op de veiligheid, gezondheid en welzijn (PSA) van de medewerkers tijdens hun werkzaamheden. De omvang van deze inspanningsverplichting is in vergelijking met die voor de vrijwilligers zeer uitgebreid. Zo is de aanwezigheid van een complete bedrijfs-RI&E en de toegang voor de gezondheidszorg (arboarts, enz.) een verplichting die niet voor de vrijwilligers geldt.

2.2 Vrijwilligers die direct aangestuurd worden door SLG

SLG wordt in deze situatie als de werkgever van de vrijwilligers aangemerkt.

Zoals bij de volgende werkzaamheden:

- Diverse kantoorwerkzaamheden en andere ondersteunende activiteiten.
 - Uitgeven en beheren van de gereedschappen.
 - Meehelpen bij cursussen en natuurwerkdagen.
 - Diverse uitvoerende projecten als eendaagse activiteit, gericht op de uitvoerende vrijwilligers die deze projecten begeleiden.
-

Zorgplicht en Inspanningsverplichting

Voor deze groep vrijwilligers moet SLG de voorschriften uit de Arbowet die gericht zijn op de preventie van de directe veiligheid en gezondheidsgevaaren toepassen, (zie ook bij 1. de beschrijving van de werkgever). Dit kan met gerichte veiligheidsmaatregelen, instructie of scholing en persoonlijke beschermingsmiddelen. Hiervoor is geen aparte RI&E nodig maar moeten de belangrijkste veiligheidsrisico's wel inzichtelijk en beheersbaar zijn. Omdat SLG ook betaalde medewerkers heeft, en dus RI&E plichtig is, moeten deze aandachtspunten in de bedrijfs-RI&E opgenomen worden.

Naast de directe preventiemaatregelen is een goede deskundigheid van de materialen bij het beheer en uitlenen van de gereedschappen noodzakelijk. Goed onderhouden en de juist gekozen materialen zijn immers ook een belangrijk onderdeel voor de veiligheid tijdens de werkzaamheden.

2.3 Vrijwilligers die gedeeltelijk aangestuurd worden door SLG

SLG heeft beheercontracten met diverse gemeenten over het onderhoud van klompenpaden afgesloten. Het onderhoud van deze paden wordt door zelfstandig werkende vrijwilligersgroepen uitgevoerd. Ook is SLG direct betrokken bij het opzetten van nieuwe vrijwilligersgroepen binnen een bepaald project. Na afronding van een project kan een nieuwe groep overgaan naar een zelfstandige vrijwilligersgroep.

Gedeelde Zorgplicht en Inspanningsverplichting

SLG stuurt de werkzaamheden van de klompenpaden niet direct als werkgever aan, maar is wel nauw betrokken bij de organisatie hiervan. Daarom heeft SLG een gedeelde zorgplicht voor het veilig uitvoeren van de werkzaamheden. Aandachtspunten bij de invulling hiervan zijn onder andere: inzicht hebben van de risico's en de aanpak hiervan, weten en zorgen dat de vrijwilligers goed uitgerust zijn op het gebied van, voorlichting en scholing, PBM en arbeidsmiddelen.

De zelfstandige vrijwilligersgroepen hebben de zorgplicht en inspanningsverplichting om de werkzaamheden veilig uit te voeren, zoals afgesproken is. Dit met name gericht op de omgeving (passanten) en collega's. Ook moet men elkaar op onveilige situaties aanspreken en zorgdragen dat die situaties verbeterd worden.

Bij het opzetten van nieuwe vrijwilligersgroepen heeft SLG een belangrijke zorgplicht bij het uitvoeren van de werkzaamheden. De zorgplicht schuift van SLG naar de zelfstandige groep toe wanneer zo'n groep dan ook daadwerkelijk geheel zelfstandig werkt. SLG kan ze daarbij inhoudelijk en met materialen, gereedschappen, persoonlijke beschermingsmiddelen, etc. wel faciliteren.

2.4 De intermediaire en facilitaire diensten van SLG voor de zelfstandige vrijwilligersgroepen

SLG fungeert vaak als een intermediair bij diverse uit te voeren werkzaamheden, projecten of op te zetten vrijwilligersgroepen. Dit komt voort uit het invulling geven aan provinciaal of gemeentelijk beleid, maar ook door vragen voor ondersteuning van particuliere eigenaren of waterschappen over natuur- landschapsbeheeractiviteiten. SLG heeft hierin veel expertise en ervaring en dit is een belangrijk deel van haar werkzaamheden. De projecten en de vrijwilligers worden aangeboden maar ook werft SLG hier actief naar. De aanpak van de uit te voeren projecten en de uitvoerende werkzaamheden worden door de vrijwilligersgroepen zelfstandig gedaan, daarbij is er geen directe aansturing van SLG. Wel kan SLG de uit te voeren werkzaamheden van de diverse projecten ondersteunen. Dit onder andere met de inbreng van haar deskundigheid, vaardigheid- en veiligheids cursussen, gereedschappen en persoonlijke beschermingsmiddelen.

Zorgplicht en Inspanningsverplichting

Doordat SLG de uitvoerde werkzaamheden niet direct aanstuurt en zeker geen rol speelt in de gezagsverhouding op de werkplek heeft SLG geen verplichtingen uit hoofde van de Arboret. Er is geen werkgever- werknemersverhouding, ook is SLG geen uitzendorganisatie van arbeidskrachten. Daardoor is de zorgplicht als werkgever of uitzendbureau in deze situatie niet van toepassing voor SLG.

Echter, SLG mag niet 'bewust' de vrijwilligers in gevaarlijke situaties brengen. Iedere burger heeft hierin hoe dan ook een belangrijke zorgplicht en dat geldt zeker als een organisatie zoals SLG die veel kennis heeft van de omvang van de risico's van de uit te voeren werkzaamheden. Daarbij is zij ook een organisatie die enige invloed heeft op de keuzes die de vrijwilligers voor hun werkzaamheden gaan maken, zoals over; vaardigheden, ervaring, kennis en kunde, fysieke mogelijkheden, enz..

Daarom kan SLG niet weggijken en heeft als 'deskundige intermediaire organisatie' enige inspanningsverplichtingen. Deze richten zich op de ondersteunende taken die SLG momenteel aanbiedt zoals; vaardigheid- en veiligheids cursussen, uitleen van gereedschappen en persoonlijke beschermingsmiddelen, actuele veiligheidsinformatie en Arbodeskundige ondersteuning.

SLG moet deze ondersteunende taken kenbaar maken aan de doelgroepen, dit zijn voornamelijk de zelfstandige vrijwilligersgroepen. Deze groepen moeten vervolgens zelf het initiatief nemen en de juiste keuzes van het aanbod maken.

2.5 De faciliterende diensten van SLG bij evenementen

Dit zijn evenementen zoals; de landelijke Natuurwerkdag, eenmalige eendaagse projecten vaak met eendaagse vrijwilligers, een werkdag voor een bedrijf/organisatie/school.

SLG faciliteert en ondersteunt zelfstandige vrijwilligersgroepen bij het organiseren van deze evenementen. SLG is niet direct betrokken bij de uitvoering daarvan.

Zorgplicht en Inspanningsverplichting

SLG heeft in deze situatie dezelfde zorgplicht als die bij de zelfstandige vrijwilligersgroepen.

SLG richt zich hierbij op de mogelijke extra ondersteuning waar de uitvoerende vrijwilligersgroepen om vragen. De vrijwilligersgroep zorgt er tijdens de uitvoering voor dat de werkdag veilig kan verlopen. Daarvoor moeten zij eerst de risico's inzichtelijk maken en beoordelen. Vervolgens moeten indien nodig de noodzakelijke veiligheidsmaatregelen getroffen worden. Zoals; veiligheid gereedschap, instructie, toezicht en BHV.

2.6 SLG als opdrachtnemer van o.a. provincie, gemeenten, waterschappen, particulieren, natuurterreineigenaren, projectontwikkelaars

Een opdrachtnemer neemt tegen een afgesproken bedrag een met de opdrachtgever duidelijk afgebakende opdracht aan en voert deze opdracht ook uit. Dit volledige proces is niet vaak aan de orde bij SLG. Doordat SLG zelf geen werkzaamheden uitvoert heeft SLG vaak de rol van intermediair in soortgelijke omstandigheden.

Wanneer SLG wel zelf de werkzaamheden uitvoert, bijvoorbeeld met direct aangestuurde vrijwilligers, is de zorgplicht en inspanningsverplichtingen die zij daarvoor hebben het belangrijkste (zie 2).

Zorgplicht en Inspanningsverplichting

Als opdrachtnemer moet SLG goed inzicht verkrijgen van de specifieke risico's die zich bij de uitvoering van de betreffende opdracht voordoen. Wanneer deze niet duidelijk door de opdrachtgever aangegeven zijn moet SLG alsnog hiervoor zelf het initiatief nemen. Denk ook aan de noodzakelijke toestemming die van terreineigenaren, eigenaren van opstallen of wegen en paden verkregen moet worden.

2.7 SLG als opdrachtgever

SLG besteedt binnen sommige projecten of onderdelen daarvan werk uit aan aannemers of hoveniers. SLG is dan de opdrachtgever.

Zorgplicht en Inspanningsverplichting

Als opdrachtgever moet SLG de specifieke risico's die zich in de betreffende opdracht voordoen benoemen.

Mogelijke veranderingen

Het is mogelijk dat er in de toekomst andere vrijwilligersgroepen ontstaan, waarbij de toewijzing en de inhoud van de 'zorgplicht en inspanningsverlichtingen' anders dient te worden ingevuld. Bij nieuwe situaties moet altijd opnieuw gekeken worden naar de zorgplicht van SLG ten aanzien van deze vrijwilligersgroepen.

3. De zorgplicht en inspanningsverplichtingen van de betrokken partijen

Bij het uitvoeren van de diverse werkzaamheden zijn er meer partijen die hun eigen zorgplicht en inspanningsverplichtingen hebben. Hieronder is dit in het kort benoemd bij de meest voorkomende partijen waarmee SLG te maken heeft.

3.1 Zelfstandige vrijwilligers en vrijwilligersgroepen

Zij worden tijdens de werkzaamheden niet door SLG aangestuurd.

Zorgplicht en Inspanningsverplichting

Zij zijn verantwoordelijk voor hun eigen veiligheid en die van de omgeving. De inspanningsverplichting is altijd gericht op het verkrijgen van een veilige werkomgeving.

De uitvoering daarvan is afhankelijk van de risico's. Hoe meer en formeler deze groep zich georganiseerd heeft hoe hoger de eisen aan de (uitvoering van de) inspanningsverplichtingen zijn. Bij een goed georganiseerde groep is vaak enige gezagsverhouding of aansturing. Juist dan zal het onderdeel uit de Arbowet over vrijwilligerswerk, de inspanningsverplichtingen dus, van toepassing zijn. 'Gezagsverhouding en aansturing' zijn namelijk de factoren die bepalen of een werkzaamheid wel of niet onder de Arbowet valt. En dit is altijd aan de orde wanneer het door een vereniging of stichting uitgevoerd wordt. Terwijl bij een groepje waarbij duidelijk geen sprake is van een gezagsverhouding de Arbowet niet van toepassing is. Dit betekent echter niet dat zij daardoor onveilig kunnen werken, niemand mag immers een ander in een gevaarlijke situatie brengen, ook al is hierbij de Arbowet niet van toepassing en heeft de Inspectie SZW dus geen bevoegdheid om op te treden. Het verkrijgen van een veilige werkomgeving is daarom hoe dan ook voor iedereen en in elke hoedanigheid belangrijk.

3.2 Individuele ervaren vrijwilligers

Zij worden op afstand door SLG aangestuurd, zie 2.2

Zorgplicht en Inspanningsverplichting

Zij hebben een gedeeld zorgplicht met SLG. Tijdens de werkzaamheden moeten ze de voorgeschreven veiligheidsmaatregelen toepassen en geen gevaar voor de omgeving veroorzaken.

3.3 Terreineigenaren

Dit kunnen de eigenaren van de terreinen zijn waar SLG de werkzaamheden uitvoert, de eigenaren van de opstallen (schuren, etc.), de eigenaren van terreinen waar zelfstandige vrijwilligersgroepen werken, of de beheerder van de weg of een pad waarop of langs gewerkt wordt.

Zorgplicht en Inspanningsverplichting

De eigenaren hebben de zorgplicht dat de bezoekers en passanten niet bloot staan aan onverwachte gevaren. Gebrekkige opstallen, verwaarloosde paden en wegen maar ook werkzaamheden kunnen zo'n gevaar veroorzaken. Zij moeten daarom zorgdragen voor een goed onderhoud daarvan.

Wanneer de werkzaamheden van SLG of van een zelfstandige vrijwilligersgroep op zijn terrein uitgevoerd worden, of van invloed zijn op zijn terrein, dan moet SLG of de vrijwilligersgroep, de eigenaar om toestemming vragen voor het gebruik van zijn terrein. Bijvoorbeeld bij het gebruik van zijn grond of wegen en paden. Bij werkzaamheden op of langs de weg zal daarom altijd contact met de wegbeheerder opgenomen moeten worden.

3.4 Opdrachtgevers: provincie, gemeenten, waterschappen, particulieren, natuurterreineigenaren, projectontwikkelaars

Deze groep bemoeit zich niet met de feitelijke uitvoering van de werkzaamheden. Zij hebben de projecten of andere afgebakende opdrachten uitbesteed aan SLG. Kenmerkend is dat daarin de hoofdzakelijk de te behalen eindresultaten beschreven zijn.

Zorgplicht en Inspanningsverplichting

Zij hebben geen zorgplicht over de veilige uitvoering. Wel moeten zij in de voorbereiding van de aanbesteding de bijzondere risico's inventariseren en indien mogelijk aanpakken.

Bijvoorbeeld aanrijdgevaar door of schade aan het passerend verkeer of personen, loslopend vee, ondraagkrachtige bodem munitie uit de tweede wereldoorlog, kabels en leidingen.

Zij moeten ook enige wetenschap hebben of de werkzaamheden geschikt zijn voor de beoogde doelgroep van SLG en daardoor ook veilig uitgevoerd kunnen worden.

4. Taak-Risico Inventarisatie en Evaluatie (Taak-RI&E)

In deze Taak-RI&E zijn twaalf veel voorkomende werkzaamheden gerangschikt. Deze werkzaamheden zijn met korte werkomschrijvingen herkenbaar gemaakt.

Per werkzaamheid zijn de 'gevaren en aandachtspunten' in de tweede kolom van de overzichten specifiek gemaakt. Daarnaast staat bij de 'beoordelingscriteria' de mogelijke oorzaak en de ernst van een gevaar. In de laatste kolom staat de 'noodzakelijke maatregel' waarmee het risico aanvaardbaar gemaakt kan worden. Dit is ook belangrijke inhoudelijke input voor het bijpassende overzicht van de 'Noodzakelijke trainingen en voorlichtingen'.

De ernst van een gevaar is bij de beoordelingscriteria met een kleur aangegeven:

Rood: kan een zeer ernstig letsel veroorzaken, vaak onomkeerbaar en de ongewenste gebeurtenis kan eenvoudig ontstaan wanneer er geen aandacht voor de veiligheidsmaatregel is. De aandacht en de juiste aanpak van de risicoreductie in de laatste kolom vraagt daarom om veel aandacht.

Oranje: kan letsel veroorzaken, soms ernstig en wellicht met ziekenhuisopname, maar men kan uiteindelijk wel herstellen. De ongewenste gebeurtenis zal niet zich zo snel voordoen, maar dat kan wel. De aandacht en de juiste aanpak van de risicoreductie in de laatste kolom vraagt daarom ook hierbij om veel aandacht.

Groen: het mogelijk letsel is zeer klein en de ongewenste gebeurtenis zal niet zich zo snel voordoen, maar dat kan wel. De risicoreductie in de laatste kolom is een aandachtspunt waar wel rekening mee gehouden moet worden maar de invloed op de veiligheid is beperkt.

4.1 De indeling van de werkzaamheden

1. Handmatig afzetten houtachtige begroeiingen
2. Motorisch afzetten houtachtige begroeiingen
3. Handmatig knotten van bomen
4. Knotten van bomen met de Motorzaag
5. Snoeien van hoogstamfruitbomen
6. Maaiwerkzaamheden
7. Overig onderhoud klompenpad
8. Plantsoen planten en opslag uitsteken
9. Opschonen waterpoelen en vennen
10. Diersoorten beschermingsacties
11. Opruimen van zwerfafval
12. Plaatsen en onderhoud raster

1. Handmatig afzetten houtachtige begroeiingen	De kenmerken van de uitvoeringswerkzaamheden		
<p>Vellingswerkzaamheden met niet motorisch handgereedschap: Pistoolzaag, silky, beugelzaag, Jiri zaag, bijl of sikkel</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eenvoudig te vellen bomen; voldoende valruimte, nagenoeg rechtopstaand, tot 25cm diameter op borsthoogte. - Afzetten van bomen en struiken, heggen en houtwallen. - Verwerken van takken en stammen. - Vrijmaken cultuurhistorische of archeologische objecten. 		
<p>Hulpmiddelen: Touw</p> <p>Persoonlijke beschermingsmiddelen: Handschoenen Veiligheidsschoeisel of stevige schoenen Stevige broek en werkkleding Helm bij kans op vallende en wegslaande takken</p>	De gevaren en aandachtspunten	Beoordelingscriteria: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Opscheuren van de stammen tijdens het vellen. Een deel van het hout kan plotseling en hard tegen het hoofd of ander lichaamsdeel slaan.	Verkeerd inschatten van de aanwezige houtspanning, de zaagsneden foutief uitvoeren, te snel en ongecontroleerd omtrekken of duwen van de boom.	Voldoende kennis hebben over de beïnvloedingsfactoren op de houtspanning. Goede zaagtechniek: juiste breuklijst en valkerf maken. Afspraken maken over het juiste moment van omtrekken of duwen van de boom.
	Vallend hout uit de te vellen boom of uit de omgeving daarvan.	Aanwezigheid van (dood) hout dat op de zager of op iemand in de omgeving kan vallen.	Bij het vellen van bomen is er altijd kans op vallend hout dus; altijd een helm op. Ook de directe omstanders.
	In aanraking komen met het zaaggereedschap.	Een hand of been bevindt zich in de zaagrichting.	Pas de juiste zaagtechniek toe. Houd altijd afstand t.o.v. anderen, ook de 'meehelpende collega's'. Draag handschoenen.
	In aanraking komen met het slaggereedschap.	Een hand of been bevindt zich in de slagrichting.	Pas de juiste slagtechniek toe. Houd altijd een ruime afstand t.o.v. anderen, ook de 'meehelpende collega's'.
	Ongecontroleerd vrijkomen van houtspanning en zwiepende takken bij het takkenafvoeren.	De zaagsneden foutief uitvoeren, verkeerd inschatten van de positie van de takken en de aanwezige houtspanning. Te dicht bij elkaar werken.	Schat de juiste houtspanning in en beoordeel de trekkracht die nodig is bij het afvoeren van de takken. Houd altijd voldoende afstand van elkaar; minimaal de lengte van de takken.

1. Handmatig afzetten houtachtige begroeiingen	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Valgevaar door te struikelen en daardoor in aanraking komen met het gereedschap of stompe delen in de werkomgeving.	Onbewust zijn van een ongelijke bodem en obstakels. Takken of andere obstakels in de directe werkomgeving bij het maken van de velsneden.	Let goed op de obstakels en bodem. Draag geen loshangende kleding en draag stevig schoeisel. Vrij maken van obstakels in de directe werkomgeving bij het maken van de velsneden.
	Tijdens het vellen zaagsel in de ogen krijgen.	De wind kan zaagsel in de ogen blazen.	Kies een werkpositie waardoor de wind het zaagsel uit de richting van de zager blaast. Draag een veiligheidsbril wanneer er toch nog zaagsel in de ogen kan komen.
	In de sneeuw of op een ijsvlakte vallen of uitglijden en in aanraking komen met het gereedschap.	Vergroot de kans op val- en struikelgevaar door zeer gladde of slecht begaanbare ondergrond.	Draag spikes of andere hulpmiddelen onder de schoenzolen. Vel geen bomen wanneer er geen stabiele zaagpositie ingenomen kan worden b.v. bij extreem gladde omstandigheden, steile ondergrond.
	Specifieke omstandigheden; klimatologisch, ondraagkrachtige bodem, loslopend vee, talud of heuvel,	Hitte, koude, regen en harde wind verminderd de controle over de werkzaamheden. Loslopend vee kan bedreigend zijn.	Weet onder welke omstandigheden de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Stem de maatregelen daarop af.
	Omgevingsveiligheid; passerende personen en aanrijdgevaar bij wegen en fietspaden.	Geen rekening gehouden met passanten die geraakt kunnen worden door vallend hout of zwiepende takken. Of dat zij de uitvoerende kunnen aanrijden.	Neem maatregelen waardoor de werkzaamheden veilig gepasseerd kunnen worden; tijdelijke verkeersmaatregel, waarschuwen, wegafsluiten en omleiden. Draag langs de weg signaalkleding.

1. Handmatig afzetten houtachtige begroeiingen	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Het juiste gereedschap wordt gebruikt en is goed onderhouden.	Het gereedschap is niet goed gecontroleerd en optimaal te gebruiken. Hierdoor ontstaan aangepaste onveilige werktechnieken en omstandigheden.	Het gereedschap moet altijd geschikt zijn voor de werkzaamheden; niet te klein of te groot, niet te licht of te zwaar, enz.. Het gereedschap moet goed onderhouden zijn zodat het optimaal kan functioneren; scherp en schoon, goed onderhoud voor aanvang en tijdens de werkzaamheden.
	De juiste PBM worden gebruikt en zijn goed onderhouden.	Het PBM biedt onvoldoende bescherming, draagt oncomfortabel en kan daardoor een nieuw gevaar introduceren.	Het PBM moet de juiste bescherming bieden, volledig zijn, onbeschadigd en niet verouderd zijn. Maar ook een redelijk draagcomfort hebben en passend zijn. Deze informatie staat in de bijhorende gebruikershandleiding en moet bekend of toegankelijk zijn.
	Infectie door virussen, bacteriën, insecten en planten.	Tekenbeten, eikenprocessierups, straatvuil (tetanus), ratten (ziekte van weil), berenklauw, wespen.	Verkrijg goede kennis van de infectiebronnen en de mogelijke preventiemaatregelen.
	Organisatie van de uit te voeren werkzaamheden.	Slechte voorbereiding, indeling en afstemming van de werkzaamheden op de feitelijke omstandigheden.	Organiseer de werkzaamheden. Maak afhankelijk van de complexiteit afspraken op de werkplek of stel vooraf een werkplan op.
	Vaardigheden, ervaring, voorlichting of opleiding.	Door te weinig 'kennis en kunde' ontstaan gevaarlijke situaties.	Alleen de personen met de juiste en noodzakelijke 'kennis en kunde' mogen bepaalde werkzaamheden uitvoeren. Zie opleidingsplan.

2. Motorisch afzetten houtachtige begroeiingen	De kenmerken van de uitvoeringswerkzaamheden		
Vellingswerkzaamheden met motorisch handgereedschap: Motorkettingzaag, heggenschaar	<ul style="list-style-type: none"> - Eenvoudig te vellen bomen; voldoende valruimte, nagenoeg rechtopstaand, tot 40cm diameter op borsthoogte. - Afzetten van bomen en struiken, heggen en houtwallen. - Verwerken van takken en stammen. - Vrijmaken cultuurhistorische of archeologische objecten. 		
Hulpmiddelen: Touw, wig, velhevel, handlier Persoonlijke beschermingsmiddelen: <u>Motorkettingzaag:</u> Helm Gehoorbescherming Handschoenen Veiligheidsschoeisel met zaagbescherming Zaagbroek Gelaatsbescherming <u>Heggenschaar:</u> Veiligheidsschoeisel Gehoorbescherming Handschoenen Gelaatsbescherming Stevige broek en werkkleding	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Opscheuren van de stammen tijdens het vellen. Een deel van het hout kan plotseling en hard tegen het hoofd of ander lichaamsdeel slaan.	Verkeerd inschatten van de aanwezige houtspanning, de zaagsneden foutief uitvoeren, te snel en ongecontroleerd omlieren of duwen van de boom.	Voldoende kennis hebben over de beïnvloedingsfactoren op de houtspanning. Goede zaagtechniek: juiste breuklijst en valkerf maken. Afspraken maken over het juiste moment van omlieren of duwen van de boom. Gebruik geen touw maar een handlier, zeker bij zware bomen.
	Vallend hout uit de te vellen boom of uit de omgeving daarvan.	Aanwezigheid van (dood) hout dat op de zager of op iemand in de omgeving kan vallen.	Bij het vellen van bomen is er altijd kans op vallend hout dus; altijd een helm op. Ook de directe omstanders.
In aanraking komen met de draaiende ketting van de motorzaag.	Wanneer iemand tijdens het zagen in de nabijheid is, dan kan die persoon door de ketting op volle snelheid geraakt worden. Bij een verkeerde zaagtechniek, het wegzetten van de machine of bij het lopen kan de zager in aanraking komen met een (uit)draaiende ketting.	Tijdens het zagen mag niemand zich binnen een straal van 2,5 meter bevinden. Ook niet om 'eventjes te helpen'. De zaag (motorblok) zo veel mogelijk dicht bij het lichaam houden. Nooit de bovenste 'punt' van de geleider in het hout zetten om te zagen. Wanneer de motor draait en er niet gezaagd wordt; altijd de kettingrem gebruiken.	

2. Motorisch afzetten houtachtige begroeiingen	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	In aanraking komen met het snijdend deel van de heggenschaar.	'zwaaiend machine' in de richting van de (boven)benen door een slecht toegepaste werktechniek. Geen, of de verkeerde, beveiliging van de messen.	Juiste werktechniek toepassen waardoor de messen de benen niet raken. Goede beveiliging op de messen waardoor bij aanraking geen letsel veroorzaakt kan worden.
	Ongecontroleerd vrijkomen van houtspanning en zwiepende takken bij het takkenafvoeren.	De zaagsneden foutief uitvoeren, verkeerd inschatten van de positie van de takken en de aanwezige houtspanning. Te dicht bij elkaar werken.	Schat de juiste houtspanning in en beoordeel de trekkracht die nodig is bij het afvoeren van de takken. Houd altijd voldoende afstand van elkaar; minimaal de lengte van de takken, bij een motorzaag minimaal 2,5 meter.
	Valgevaar door te struikelen en daardoor in aanraking komen met de machine.	Onbewust zijn van een ongelijke bodem en obstakels. Takken of andere obstakels in de directe werkomgeving bij het maken van de velsneden.	Let goed op de obstakels en bodem. Draag geen loshangende kleding en draag stevig schoeisel. Vrij maken van obstakels in de directe werkomgeving bij het maken van de velsneden.
	Tijdens zaagwerkzaamheden of knippen van de heg met hoge snelheid zaagsel, stof of kleine houtdeeltjes in de ogen krijgen.	De richting van het wegvliegend zaagsel, stof en klein houtdeeltjes is niet goed te beïnvloeden. De ogen blijven kwetsbaar.	De werkpositie is dusdanig dat er altijd 'deeltjes' in de ogen van de bedieningspersoon komen. Draag bij motorzagen gelaatsbescherming, bij de heggenschaar een veiligheidsbril.
	De bedieningspersoon staat bloot aan een hoog en schadelijk geluidsniveau plus aan hand-armtrillingen. De personen in de omgeving staan ook bloot aan lawaai.	Het geluidsniveau is altijd te hoog, ook voor personen in de omgeving (5-15 m). De gevaren van de trilling worden versterkt door slechte werktechniek, verkeerd onderhoud snijdend gedeelte en een lange blootstellingstijd.	Altijd gehoorbescherming dragen. Niet in de omgeving van de machines komen of ook gehoorbescherming dragen. Bij een goed onderhouden machine de tijdsduur beperken tot ongeveer 5 uur per dag. Draag handschoenen om de handen warm te houden, de trillingen zijn dan minder schadelijk.

2. Motorisch afzetten houtachtige begroeiingen	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	In de sneeuw of op een ijsvlakte vallen of uitglijden en in aanraking komen met de machines gereedschap.	Vergroot de kans op val- en struikelgevaar door zeer gladde of slecht begaanbare ondergrond.	Draag spikes of andere hulpmiddelen onder de schoenzolen. Vel geen bomen wanneer er geen stabiele zaagpositie ingenomen kan worden b.v. bij extreem gladde omstandigheden, steile ondergrond.
	Specifieke omstandigheden; klimatologisch, ondraagkrachtige bodem, los lopend vee, talud of heuvel,	Hitte, koude, regen en harde wind vermindert de controle over de werkzaamheden. Loslopend vee kan bedreigend zijn.	Weet onder welke omstandigheden de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Stem de maatregelen daarop af.
	Omgevingsveiligheid; passerende personen en aanrijdgevaar bij wegen en fietspaden.	Geen rekening gehouden met passanten die geraakt kunnen worden door vallend hout of zwiepende takken. Of dat zij de uitvoerende kunnen aanrijden.	Neem maatregelen waardoor de werkzaamheden veilig gepasseerd kunnen worden; tijdelijke verkeersmaatregel, waarschuwen, wegafsluiten en omleiden. Draag langs de weg signaalkleding.
	De juiste machines worden gebruikt en is goed onderhouden.	De machines zijn niet goed afgestemd op de werkzaamheden en slecht onderhouden. Hierdoor ontstaan aangepaste onveilige werktechnieken en omstandigheden.	De machines moeten altijd geschikt zijn voor de werkzaamheden; niet te klein of te groot, niet te licht of te zwaar, enz.. De machines moeten goed onderhouden zijn zodat het optimaal kan functioneren; scherp en schoon, goed onderhoud voor aanvang en tijdens de werkzaamheden.

2. Motorisch afzetten houtachtige begroeiingen	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	De juiste PBM worden gebruikt en zijn goed onderhouden.	Het PBM biedt onvoldoende bescherming, draagt oncomfortabel en kan daardoor een nieuw gevaar introduceren.	Het PBM moet de juiste bescherming bieden, volledig zijn, onbeschadigd en niet verouderd zijn. Maar ook een redelijk draagcomfort hebben en passend zijn. Deze informatie staat in de bijhorende gebruikershandleiding en moet bekend of toegankelijk zijn.
	Infectie door virussen, bacteriën, insecten en planten.	Tekenbeten, eikenprocessierups, straatvuil (tetanus), ratten (ziekte van weil), berenklauw, wespen.	Verkrijg goede kennis van de infectiebronnen en de mogelijke preventiemaatregelen.
	Organisatie van de uit te voeren werkzaamheden.	Slechte voorbereiding, indeling en afstemming van de werkzaamheden op de feitelijke omstandigheden.	Organiseer de werkzaamheden. Maak afhankelijk van de complexiteit afspraken op de werkplek of stel vooraf een werkplan op.
	Vaardigheden, ervaring, voorlichting of opleiding.	Door te weinig 'kennis en kunde' ontstaan gevaarlijke situaties.	Alleen de personen met de juiste en noodzakelijke 'kennis en kunde' mogen bepaalde werkzaamheden uitvoeren. Zie opleidingsplan.

3. Handmatig knotten van bomen	De kenmerken van de uitvoeringswerkzaamheden		
<p>Werkzaamheden met niet motorisch handgereedschap: Beugelzaag, Jiri zaag, snoeizaag, kniptang, slaggereedschap</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Knotten van bomen alleen met handgereedschap. - De diameter van de takken is divers; meestal niet dikker dan 10 cm bij de knot. - Door hun lengte, stand en dikte ontstaat bij de te zagen takken altijd houtspanning. - De zaagpositie is vanaf een ladder, een werkplateau of staand in de knot. - Indien nodig wordt een stabiele werkpositie verkregen met behulp van een positioneringssysteem (valbeveiliging). 		
<p>Hulpmiddelen: Korte ladders, touw, handlier</p> <p>Persoonlijke beschermingsmiddelen: Handschoenen Veiligheidsschoeisel of stevige schoenen Stevige broek en werkkleding Helm</p> <p>Valbeveiliging als geen stabiele werkpositie verkregen kan worden</p>	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Opscheuren van de takken tijdens het zagen. Een deel van het hout kan plotseling en snel tegen het hoofd of een ander lichaamsdeel slaan.	Verkeerd inschatten van de aanwezige houtspanning, de zaagsneden foutief uitvoeren, te snel en ongecontroleerd omtrekken van de tak	Voldoende kennis hebben over de beïnvloedingsfactoren op de houtspanning. Goede zaagtechniek: juiste breuklijst en valkerf maken. Gebruik het touw zo min mogelijk en uitsluitend als goede afspraken gemaakt zijn over het juiste moment van omtrekken van de tak.
	Vallend hout en de gevelde takken van de knotboom of uit bomen in de omgeving daarvan.	Hout kan op de zager of op iemand naast de boom vallen. De werkafstand tussen de te knotten bomen is te klein waardoor de takken 'per ongeluk' een ander werkgroepje kunnen raken.	Zorg dat tijdens het zagen niemand in de omgeving is; houd 1,5 maal de taklengte afstand. Bij het vellen van bomen is er altijd kans op vallend hout dus; altijd een helm op. Ook de directe omstanders.
Uit de knot vallen.	Te weinig ruimte in de knot voor een stabiele werkpositie. Door een afgezagen tak uit de knot geslagen worden.	De knot moet voldoende ruimte bieden om een stabiele werkpositie te verkrijgen. Alleen door het toepassen van een goede werktechniek kan de tak gecontroleerd afgezaagd worden. Gebruik een positioneringssysteem (valbeveiliging) bij grotere hoogte (> 3m) en takken dikker dan 15cm.	

3. Handmatig knotten van bomen	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Van de ladder afvallen.	Door een afgezagen tak van de ladder afgeslagen worden. De Ladder niet stabiel neergezet. Te ver met de arm reiken om een tak af te zagen.	Alleen door het toepassen van een goede werktechniek kan de tak gecontroleerd afgezaagd worden. De ladder stevig neer zetten, indien nodig aan de bovenkant vastmaken aan de boom. Niet verder dan een armlengte naast de ladder reiken. Met beide voeten op de ladder staan.
	In aanraking komen met het zaaggereedschap.	Een hand of been bevindt zich in de zaagrichting.	Pas de juiste zaagtechniek toe. Houd altijd afstand t.o.v. anderen, ook de 'meehelpende collega's'. Draag handschoenen.
	Tijdens het vellen zaagsel in de ogen krijgen.	De wind kan zaagsel in de ogen blazen.	Kies een werkpositie waardoor de wind het zaagsel uit de richting van de zager blaast. Draag een veiligheidsbril wanneer er toch nog zaagsel in de ogen kan komen.
	In de sneeuw of op een ijsvlakte vallen of uitglijden en daardoor uit de knot of van de ladder afvallen.	Vergroot de kans op val- en uitglijdgevaar in de knot. Door zeer gladde ondergrond kan de ladder wegglijden.	Draag spikes of andere hulpmiddelen onder de schoenzolen. Knot geen bomen wanneer er geen stabiele zaagpositie ingenomen kan worden b.v. bij extreem gladde omstandigheden.
	Specifieke omstandigheden; klimatologisch, ondraagkrachtige bodem, loslopend vee, talud, sloot.	Hitte, koude, regen en harde wind vermindert de controle over de werkzaamheden. Loslopend vee kan bedreigend zijn.	Weet onder welke omstandigheden de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Stem de maatregelen daarop af.

3.Handmatig knotten van bomen	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Ongecontroleerd vrijkomen van houtspanning en zwiepende takken bij het takkenafvoeren.	De zaagsneden foutief uitvoeren, verkeerd inschatten van de positie van de takken en de aanwezige houtspanning. Te dicht bij elkaar werken.	Schat de juiste houtspanning in en beoordeel de trekkracht die nodig is bij het afvoeren van de takken. Houd altijd voldoende afstand van elkaar; minimaal de lengte van de takken.
	Omgevingsveiligheid; passerende personen en aanrijdgevaar bij wegen en fietspaden.	Geen rekening gehouden met passanten die geraakt kunnen worden door vallend hout of zwiepende takken. Of dat zij de uitvoerende kunnen aanrijden.	Neem maatregelen waardoor de werkzaamheden veilig gepasseerd kunnen worden; tijdelijke verkeersmaatregel, waarschuwen, wegafsluiten en omleiden. Draag signaalkleding
	Infectie door virussen, bacteriën, insecten en planten.	Tekenbeten, eikenprocessierups, straatvuil (tetanus), ratten (ziekte van weil), berenklauw, waterscheerling, wespen.	Verkrijg goede kennis van de infectiebronnen en de mogelijke preventiemaatregelen.
	De juiste PBM worden gebruikt en zijn goed onderhouden.	Het PBM biedt onvoldoende bescherming, draagt oncomfortabel en kan daardoor een nieuw gevaar introduceren.	Het PBM moet de juiste bescherming bieden, volledig zijn, onbeschadigd en niet verouderd zijn. Maar ook een redelijk draagcomfort hebben en passend zijn. Deze informatie staat in de bijhorende gebruikershandleiding en moet bekend of toegankelijk zijn.

3. Handmatig knotten van bomen	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Het juiste gereedschap en ladders worden gebruikt en zijn goed onderhouden.	Het gereedschap en de ladders is niet goed gecontroleerd en optimaal te gebruiken. Hierdoor ontstaan aangepaste onveilige werktechnieken en omstandigheden.	Het gereedschap en de ladders moeten altijd geschikt zijn voor de werkzaamheden; niet te klein of te groot, niet te licht of te zwaar, enz.. Het gereedschap en ladders moeten goed onderhouden zijn zodat het optimaal kan functioneren; scherp en schoon, goed onderhoud voor aanvang en tijdens de werkzaamheden.
	Omgevingsveiligheid; passerende personen en aanrijdgevaar bij wegen en fietspaden.	Geen rekening gehouden met passanten die geraakt kunnen worden door vallend hout of zwiepende takken. Of dat zij de uitvoerende kunnen aanrijden.	Neem maatregelen waardoor de werkzaamheden veilig gepasseerd kunnen worden; tijdelijke verkeersmaatregel, waarschuwen, wegafsluiten en omleiden. Draag langs de weg signaalkleding.
	Organisatie van de uit te voeren werkzaamheden.	Slechte voorbereiding, indeling en afstemming van de werkzaamheden op de feitelijke omstandigheden.	Organiseer de werkzaamheden. Maak afhankelijk van de complexiteit afspraken op de werkplek of stel vooraf een werkplan op. Extra aandacht voor de onderlinge afstand van elkaar zodat de takken tijdens het knotten niemand kan raken.
	Vaardigheden, ervaring, voorlichting of opleiding.	Door te weinig 'kennis en kunde' ontstaan gevaarlijke situaties.	Alleen de personen met de juiste en noodzakelijke 'kennis en kunde' mogen bepaalde werkzaamheden uitvoeren. Zie opleidingsplan.

4. Knotten van bomen met de Motorzaag	De kenmerken van de uitvoeringswerkzaamheden		
Werkzaamheden met motorzaag Hulpmiddelen: Motorzaag Touw, handlier	<ul style="list-style-type: none"> - Knotten van bomen met de motorzaag. <u>Nooit vanaf een ladder, dit is te gevaarlijk en daarom verboden!</u> - De diameter van de takken is divers; meestal dikker dan 10 cm bij de knot. - Door hun lengte, stand en dikte ontstaat bij de te zagen takken altijd houtspanning. - De zaagpositie is vanaf een werkplateau of staand in de knot. - Indien nodig wordt een stabiele werkpositie verkregen met behulp van een positioneringssysteem (valbeveiliging). 		
Persoonlijke beschermingsmiddelen: Helm Handschoenen Gehoorbescherming Zaagbroek Veiligheidsschoeisel met zaagbescherming Gelaatsbescherming Valbeveiliging als geen stabiele werkpositie verkregen kan worden	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Opscheuren van de takken tijdens het zagen. Een deel van het hout kan plotseling en snel tegen het hoofd of een ander lichaamsdeel slaan.	Verkeerd inschatten van de aanwezige houtspanning, de zaagsneden foutief uitvoeren, te snel en ongecontroleerd omtrekken van de tak	Voldoende kennis hebben over de beïnvloedingsfactoren op de houtspanning. Goede zaagtechniek: juiste breuklijst en valkerf maken. Gebruik het touw zo min mogelijk en uitsluitend als goede afspraken gemaakt zijn over het juiste moment van omtrekken van de tak.
	Vallend hout en de gevelde takken van de knotboom of uit bomen in de omgeving daarvan.	Hout kan op de zager of op iemand naast de boom vallen. De werkafstand tussen de te knotten bomen is te klein waardoor de takken 'per ongeluk' een ander werkgroepje kunnen raken.	Zorg dat tijdens het zagen niemand in de omgeving is; houd 1,5 maal de taklengte afstand. Bij het vellen van bomen is er altijd kans op vallend hout dus; altijd een helm op. Ook de directe omstanders.
Uit de knot vallen.	Te weinig ruimte in de knot voor een stabiele werkpositie. Door een afgezagen tak uit de knot geslagen worden.	De knot moet voldoende ruimte bieden om een stabiele werkpositie te verkrijgen. Alleen door het toepassen van een goede werktechniek kan de tak gecontroleerd afgezaagd worden. Gebruik een positioneringssysteem (valbeveiliging) bij grotere hoogte (> 3m) en takken dikker dan 15cm.	

4. Knotten van bomen met de Motorzaag	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	In aanraking komen met de draaiende ketting van de motorzaag.	Wanneer iemand tijdens het zagen in de nabijheid is, dan kan die persoon door de ketting op volle snelheid geraakt worden. Bij een verkeerde zaagtechniek, het wegzetten van de machine of bij het lopen kan de zager in aanraking komen met een (uit)draaiende ketting.	Tijdens het zagen mag niemand zich binnen een straal van 2,5 meter bevinden. Ook niet om 'eventjes te helpen'. Nooit de bovenste 'punt' van de geleider in het hout zetten om te zagen. Wanneer de motor draait en er niet gezaagd wordt; altijd de kettingrem gebruiken.
	Tijdens zaagwerkzaamheden met hoge snelheid zaagsel of kleine houtdeeltjes in de ogen krijgen.	De richting van het wegvliegend zaagsel en klein houtdeeltjes is niet goed te beïnvloeden. De ogen blijven kwetsbaar.	De werkpositie is dusdanig dat er altijd 'deeltjes' in de ogen van de bedieningspersoon komen. Draag altijd gelaatsbescherming.
	De bedieningspersoon staat bloot aan een hoog en schadelijk geluidsniveau plus aan hand-armtrillingen. De personen in de omgeving staan ook bloot aan lawaai.	Het geluidsniveau is altijd te hoog, ook voor personen in de omgeving (5-15 m). De gevaren van de trilling worden versterkt door slechte werktechniek, verkeerd onderhoud snijdend gedeelte en een lange blootstellingstijd.	Altijd gehoorbescherming dragen. Niet in de omgeving van de machines komen of ook gehoorbescherming dragen. Bij een goed onderhouden machine de tijdsduur beperken tot ongeveer 5 uur per dag. Draag handschoenen om de handen warm te houden, de trillingen zijn dan minder schadelijk.
	In de sneeuw of op een ijsvlakte vallen of uitglijden en daardoor uit de knot vallen en in aanraking met de draaiende ketting.	Vergroot de kans op val- en uitglijdgevaar in de knot.	Draag spikes of andere hulpmiddelen onder de schoenzolen. Knot geen bomen wanneer er geen stabiele zaagpositie ingenomen kan worden b.v. bij extreem gladde omstandigheden.

4. Knotten van bomen met de Motorzaag	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Ongecontroleerd vrijkomen van houtspanning en zwiepende takken bij het takkenafvoeren.	De zaagsneden foutief uitvoeren, verkeerd inschatten van de positie van de takken en de aanwezige houtspanning. Te dicht bij elkaar werken.	Schat de juiste houtspanning in en beoordeel de trekkracht die nodig is bij het afvoeren van de takken. Houd altijd voldoende afstand van elkaar; minimaal de lengte van de takken. Houd altijd 2,5 m afstand van de motorzaag.
	Specifieke omstandigheden; klimatologisch, ondraagkrachtige bodem, loslopend vee, talud, sloot.	Hitte, koude, regen en harde wind vermindert de controle over de werkzaamheden. Loslopend vee kan bedreigend zijn.	Weet onder welke omstandigheden de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Stem de maatregelen daarop af.
	Omgevingsveiligheid; passerende personen en aanrijdgevaar bij wegen en fietspaden.	Geen rekening gehouden met passanten die geraakt kunnen worden door vallend hout of zwiepende takken. Of dat zij de uitvoerende kunnen aanrijden.	Neem maatregelen waardoor de werkzaamheden veilig gepasseerd kunnen worden; tijdelijke verkeersmaatregel, waarschuwen, wegafsluiten en omleiden. Draag signaalkleding
	De juiste PBM worden gebruikt en zijn goed onderhouden.	Het PBM biedt onvoldoende bescherming, draagt oncomfortabel en kan daardoor een nieuw gevaar introduceren.	Het PBM moet de juiste bescherming bieden, volledig zijn, onbeschadigd en niet verouderd zijn. Maar ook een redelijk draagcomfort hebben en passend zijn. Deze informatie staat in de bijhorende gebruikershandleiding en moet bekend of toegankelijk zijn.

4. Knotten van bomen met de Motorzaag	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	De juiste machines worden gebruikt en is goed onderhouden.	De machines zijn niet goed afgestemd op de werkzaamheden en slecht onderhouden. Hierdoor ontstaan aangepaste onveilige werktechnieken en omstandigheden.	De machines moeten geschikt zijn voor de werkzaamheden; klein, licht, weinig vermogen, korte geleider, een laagprofiel zaagketting. De machines moeten goed onderhouden zijn zodat het optimaal kan functioneren; scherp en schoon, goed onderhoud voor aanvang en tijdens de werkzaamheden.
	Infectie door virussen, bacteriën, insecten en planten.	Tekenbeten, eikenprocessierups, straatvuil (tetanus), ratten (ziekte van weil), berenklauw, waterscheerling, wespen.	Verkrijg goede kennis van de infectiebronnen en de mogelijke preventiemaatregelen.
	Omgevingsveiligheid; passerende personen en aanrijdgevaar bij wegen en fietspaden.	Geen rekening gehouden met passanten die geraakt kunnen worden door vallend hout of zwiepende takken. Of dat zij de uitvoerende kunnen aanrijden.	Neem maatregelen waardoor de werkzaamheden veilig gepasseerd kunnen worden; tijdelijke verkeersmaatregel, waarschuwen, wegafsluiten en omleiden. Draag langs de weg signaalkleding.
	Organisatie van de uit te voeren werkzaamheden.	Slechte voorbereiding, indeling en afstemming van de werkzaamheden op de feitelijke omstandigheden.	Organiseer de werkzaamheden. Maak afhankelijk van de complexiteit afspraken op de werkplek of stel vooraf een werkplan op. Extra aandacht voor de onderlinge afstand van elkaar zodat de takken tijdens het knotten niemand kan raken.
	Vaardigheden, ervaring, voorlichting of opleiding.	Door te weinig 'kennis en kunde' ontstaan gevaarlijke situaties.	Alleen de personen met de juiste en noodzakelijke 'kennis en kunde' mogen bepaalde werkzaamheden uitvoeren. Zie opleidingsplan.

5. Snoeien van hoogstamfruitbomen	De kenmerken van de uitvoeringswerkzaamheden		
Snoeien met handgereedschap: Pistoolzaag, snoeischaren, stokzagen	<ul style="list-style-type: none"> - Snoeien van diverse soorten hoogstamfruit bomen. - Regulier snoeionderhoud en achterstallig onderhoud. - Specialistisch werk uitgevoerd door deskundige personen - De snoeiwerkzaamheden vinden meestal niet hoger dan 6 meter plaats. - Werkzaamheden vanaf de grond of vanaf een ladder. 		
Hulpmiddelen: Ladders	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
Persoonlijke beschermingsmiddelen: Helm Handschoenen Veiligheidsschoeisel of stevige schoenen Stevige broek en werkkleding	Opscheuren van zware takken tijdens het zagen. Een deel van het hout kan plotseling en snel tegen het hoofd of ander lichaamsdeel slaan.	Verkeerd inschatten van de aanwezige houtspanning, de zaagsneden foutief uitvoeren, te snel en ongecontroleerd omtrekken van de tak	Voldoende kennis hebben over de beïnvloedingsfactoren op de houtspanning. Goede zaagtechniek: juiste breuklijst maken.
	Uit de boom vallende takken of gereedschap op personen onder de boom tijdens het snoeien.	De persoon die de snoeiwerkzaamheden uitvoert moet de takken doorlopend 'vrij' kunnen laten vallen. Per ongeluk kan ook gereedschap naar beneden vallen.	Tijdens de snoeiwerkzaamheden geen personen onder de bomen. Wanneer personen in de omgeving van de bomen zijn moeten zij een helm op. Zorg dat het gereedschap goed opgeborgen bij de snoeier zit; draagriemen, holster.
Veiligheidsbril bij stokzaag Valbeveiliging als geen stabiele werkpositie verkregen kan worden	In aanraking komen met het snoeigereedschap.	Een hand of vinger bevindt zich in de nabijheid van het snoeigereedschap.	Pas de juiste snoeitechniek toe. Draag handschoenen.
	Tijdens het snoeien met de zaag zaagsel in de ogen krijgen.	De wind kan zaagsel in de ogen blazen. Zeker wanneer een stokzaag gebruikt wordt, dan valt het zaagsel ook nog naar beneden toe.	Kies een werkpositie waardoor de wind het zaagsel uit de richting van de zager blaast. Draag een veiligheidsbril wanneer er toch nog zaagsel in de ogen kan komen, zoals bij de stokzaag.

5. Snoeien van hoogstamfruitbomen	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Van de ladder afvallen.	Door een afgezagen tak van de ladder afgeslagen worden. De Ladder niet stabiel neergezet. Te ver met de arm reiken om een tak af te zagen. Verkeerd type ladder gebruikt.	Alleen door het toepassen van een goede werktechniek kan de tak gecontroleerd afgezaagd worden. De ladder stevig neer zetten, indien mogelijk in de oksel van de boom. Niet verder dan een armlengte naast de ladder reiken. Met beide voeten op de ladder staan. Positioneringssysteem gebruiken als borging wanneer toch met een voet op de ladder gestaan moet worden. Gebruik de meest geschikt ladder voor de werksituatie; plukladder, reformladder, enkele of opsteekladder.
	Specifieke omstandigheden; klimatologisch, ondraagkrachtige bodem, loslopend vee, talud of heuvel.	Hitte, koude, regen en harde wind vermindert de controle over de werkzaamheden. Loslopend vee kan bedreigend zijn.	Weet onder welke omstandigheden de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Stem de maatregelen daarop af.
	Het juist en goed onderhouden gereedschap.	Het gereedschap is niet goed gecontroleerd en optimaal te gebruiken. Hierdoor ontstaan aangepaste onveilige werktechnieken en omstandigheden.	Het gereedschap moet altijd geschikt zijn voor de werkzaamheden; niet te klein of te groot, niet te licht of te zwaar, enz.. Het gereedschap moet goed onderhouden zijn zodat het optimaal kan functioneren; scherp en schoon, goed onderhoud voor aanvang en tijdens de werkzaamheden.

5. Snoeien van hoogstamfruitbomen	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	De juiste PBM worden gebruikt en zijn goed onderhouden.	Het PBM biedt onvoldoende bescherming, draagt oncomfortabel en kan daardoor een nieuw gevaar introduceren.	Het PBM moet de juiste bescherming bieden, volledig zijn, onbeschadigd en niet verouderd zijn. Maar ook een redelijk draagcomfort hebben en passend zijn. Deze informatie staat in de bijhorende gebruikershandleiding en moet bekend of toegankelijk zijn.
	Infectie door virussen, bacteriën, insecten en planten.	Tekenbeten, eikenprocessierups, straatvuil (tetanus), ratten (ziekte van weil), berenklaauw, wespen.	Verkrijg goede kennis van de infectiebronnen en de mogelijke preventiemaatregelen.
	Omgevingsveiligheid; passerende personen en aanrijdgevaar bij wegen en fietspaden.	Geen rekening gehouden met passanten die geraakt kunnen worden door vallend hout of zwiepende takken. Of dat zij de uitvoerende kunnen aanrijden.	Neem maatregelen waardoor de werkzaamheden veilig gepasseerd kunnen worden; tijdelijke verkeersmaatregel, waarschuwen, wegafsluiten en omleiden. Draag langs de weg signaalkleding.
	Organisatie van de uit te voeren werkzaamheden.	Slechte voorbereiding, indeling en afstemming van de werkzaamheden op de feitelijke omstandigheden.	Organiseer de werkzaamheden. Maak afhankelijk van de complexiteit afspraken op de werkplek of stel vooraf een werkplan op. Extra aandacht voor de inzet van de geschikte ladders.
	Vaardigheden, ervaring, voorlichting of opleiding.	Door te weinig 'kennis en kunde' ontstaan gevaarlijke situaties.	Alleen de personen met de juiste en noodzakelijke 'kennis en kunde' mogen bepaalde werkzaamheden uitvoeren. Zie opleidingsplan.

6. Maaiwerkzaamheden	De kenmerken van de uitvoeringswerkzaamheden		
<p>Maaiwerkzaamheden met: bosmaaier met slagmes of draadmaaier, klepelmaaier en zeis</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Afmaaien van ongewenst hoog opgaande vegetatie en het afvoeren van het maaisel, bijvoorbeeld op en naast de klompenpaden,. - De maaiwerkzaamheden zijn plaatselijk en is kortdurend onderhoudswerk in het groeiseizoen. - De uitvoering vindt plaats op verzoek SLG op basis van aanwijzingen (klachten) van wandelaars. 		
<p>Hulpmiddelen voor de afvoer van maaisel: Hooihark, riek en kruiwagen</p> <p>Persoonlijke beschermingsmiddelen: Handschoenen Veiligheidsschoeisel of stevige schoenen Stevige broek en werkkleding</p> <p><u>Bosmaaier, klepelmaaier</u> Handschoenen Veiligheidsschoeisel Gehoorbescherming Veiligheidsbril Stevige broek en werkkleding</p>	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	<p>Bosmaaier: Het slagmes slaat met hoge snelheid kleine deeltjes zoals steentjes of zwerfvuil in de richting van de benen en ogen van de bedieningspersoon en naar omstanders toe.</p> <p>Duwmaaier: Met hoge snelheid kleine deeltjes zoals steentjes of zwerfvuil in de richting van de benen van de bedieningspersoon en naar omstanders toe</p>	<p>De ophang van de bosmaaier is verkeerd afgesteld waardoor het slagmes te laag of te scheef t.o.v. ‘maaiveld’ draait. Verkeerde beschermkap of niet goed geplaatst. Ontbreken van een bodemschotel. Veel obstakels in de vegetatie.</p> <p>Bij de duwmaaier is de beschermkap beschadigd of is het terrein te ongelijk en daardoor ongeschikt voor de duwmaaier.</p>	<p>Een juiste ophang van de bosmaaier aan het draagstel en een goed afgestelde stuurboom.</p> <p>Gebruik de bijpassende beschermkap en monteer deze op de voorgeschreven wijze.</p> <p>Monteer de bodemschotel tussen de bevestigingsmoer en het slagmes.</p> <p>Verkrijg een indruk van mogelijke obstakels die in de vegetatie liggen; veel, de omvang, niet te vermijden. Gebruik indien nodig een andere maaiwijze, b.v. een draadkop.</p> <p>Draag een bosmaaierbroek of een stevige broek, veiligheidsschoeisel en bril.</p> <p>Zorg dat er geen omstanders binnen een afstand van 15 meter aanwezig zijn.</p>
	<p>Bosmaaier en duwmaaier: De bedieningspersoon staat bloot aan een hoog en schadelijk geluidsniveau plus aan hand-armtrillingen. De personen in de omgeving staan ook bloot aan lawaai.</p>	<p>Het geluidsniveau is altijd te hoog. De gevaren van de trilling worden versterkt door verkeerd onderhoud van het slagmes van de bosmaaier dat daardoor in onbalans raakt.</p>	<p>Altijd gehoorbescherming dragen.</p> <p>Bij een goed onderhouden machines de tijdsduur beperken tot ongeveer 5 uur per dag. Draag handschoenen om de handen warm te houden, de trillingen zijn dan minder schadelijk.</p>

6. Maaiwerkzaamheden	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	In aanraking komen met de scherpen delen van de bosmaaier en de zeis.	Tijdens het scherpen van de snijdende delen en tijdens het transport. Door ondeskundig gebruik van de zeis of bosmaaier; ongecontroleerde en te grote zwaaiende beweging. Uitglippen of struikelen op een talud of bodem met obstakels.	Trek handschoenen aan tijdens het scherpen. Gebruik de juiste scherptechniek. Pas de juiste werktechniek toe. Zorg dat je stabiel staat bij de maaierende bewegingen; goede zolen onder de veiligheidsschoenen. Pas altijd de juiste ophang, en sluiting, bij de bosmaaier toe. Houd altijd afstand t.o.v. omstanders. Scherm de scherpe delen tijdens het transport af; bij de zeis de jute zak, bij het slagmes de daarvoor bestemde beschermhoes(jes).
	In aanraking komen met de scherpen delen van de hooihark en de riek. Zowel passanten als de uitvoerenden.	Tijdens het transport. Onbeheerd en onduidelijk op de werkplek neerleggen. Te dicht bij andere personen werken; ongecontroleerde zwaaiende beweging.	Tijdens het transport en het ‘eventjes’ neerleggen in het veld de scherpe delen dusdanig positioneren dat men er niet ‘per ongeluk’ mee in aanraking kan komen. Houd bij het verzamelen van gras altijd voldoende afstand van elkaar.
	Het juist en goed onderhouden van de machines en het gereedschap. Dit kan bij de bosmaaier resulteren in een wegschietend slagmes of versplinteren van het slagmes.	Versleten borgmoer bij het slagmes niet of te laat vervangen. Verkeerd geslepen slagmes; te heet geworden materiaal, verkeerde snijhoek.	Controleer de borgende werking van de borgmoer en vervang deze regelmatig. Scherp het snijdend gedeelte van het slagmes op de juiste wijze.

6. Maaiwerkzaamheden	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	De juiste PBM worden gebruikt en zijn goed onderhouden.	Het PBM biedt onvoldoende bescherming, draagt oncomfortabel en kan daardoor een nieuw gevaar introduceren.	Het PBM moet de juiste bescherming bieden, volledig zijn, onbeschadigd en niet verouderd zijn. Maar ook een redelijk draagcomfort hebben en passend zijn. Deze informatie staat in de bijhorende gebruikershandleiding en moet bekend of toegankelijk zijn.
	Specifieke omstandigheden; klimatologisch, ondraagkrachtige bodem, loslopend vee, talud of heuvel.	Hitte, koude, regen en harde wind vermindert de controle over de werkzaamheden. Loslopend vee kan bedreigend zijn.	Weet onder welke omstandigheden de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Stem de maatregelen daarop af.
	Infectie door virussen, bacteriën, insecten en planten.	Tekenbeten, eikenprocessierups, straatvuil (tetanus), ratten (ziekte van weil), berenklaauw, waterscheerling, wespen.	Verkrijg goede kennis van de infectiebronnen en de mogelijke preventiemaatregelen.
	Omgevingsveiligheid; passerende personen en aanrijdgevaar bij wegen en fietspaden.	Geen rekening gehouden met passanten die geraakt kunnen worden wegschietende deeltjes van de bosmaaier of door de riek. Maar ook dat passanten de uitvoerende kunnen aanrijden.	Neem maatregelen waardoor de werkzaamheden veilig gepasseerd kunnen worden; tijdelijke verkeersmaatregel, waarschuwen. Draag langs de weg signaalkleding.
	Organisatie van de uit te voeren werkzaamheden.	Slechte voorbereiding, indeling en afstemming van de werkzaamheden op de feitelijke omstandigheden.	Organiseer de werkzaamheden. Maak afhankelijk van de complexiteit afspraken op de werkplek of stel vooraf een werkplan op.
	Vaardigheden, ervaring, voorlichting of opleiding.	Door te weinig 'kennis en kunde' ontstaan gevaarlijke situaties.	Alleen de personen met de juiste en noodzakelijke 'kennis en kunde' mogen bepaalde werkzaamheden uitvoeren. Zie opleidingsplan.

7. Overig onderhoud klompenpad	De kenmerken van de uitvoeringswerkzaamheden		
<p>Onderhoudswerkzaamheden: Paden schouwen, kleine klusjes aan de markeringen en het groen</p> <p>Hulpmiddelen: Hammer, grondboor accuschroevendraaier, slegge, snoeischaar, kleine snoeizaag, vuilniszak</p> <p>Persoonlijke beschermingsmiddelen: Handschoenen Veiligheidsschoeisel of stevige schoenen Signaalkleding</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Markeren van de route; stickers plakken, palen in de grond slaan, markeerplaatjes bevestigen. - Regelmatig tijdens het schouwen van de paden de over het pad hangende kleine takken snoeien. - Regelmatig tijdens het schouwen van de paden zwerfvuil verwijderen en de markeerpaaltjes onderhouden. 		
	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	<p>Snoeien: Opscheuren van takken tijdens het zagen. Een deel van het hout kan plotseling en snel tegen het hoofd of ander lichaamsdeel slaan. Zwiependen takken.</p>	<p>Verkeerd inschatten van de aanwezige houtspanning, de zaagsneden foutief uitvoeren, te snel en ongecontroleerd een tak wegtrekken. Te dicht op elkaar werken.</p>	<p>Voldoende kennis hebben over de beïnvloedingsfactoren op de houtspanning. Goede zaagtechniek: juiste breuklijst maken. Houd afstand van elkaar tijdens het snoeien en opruimen van de takken.</p>
	<p>Snoeien: In aanraking komen met het snoeigereedschap.</p>	<p>Een hand of vinger bevindt zich in de nabijheid van het snoeigereedschap.</p>	<p>Pas de juiste snoeitechniek toe. Draag handschoenen.</p>
	<p>Snoeien: Tijdens het snoeien met de zaag zaagsel in de ogen krijgen.</p>	<p>De wind kan zaagsel in de ogen blazen. Zeker wanneer een stokzaag gebruikt wordt, dan valt het zaagsel ook nog naar beneden toe.</p>	<p>Kies een werkpositie waardoor de wind het zaagsel uit de richting van de zager blaast. Draag een veiligheidsbril wanneer er toch nog zaagsel in de ogen kan komen.</p>
	<p>Valgevaar door te struikelen of uitglijden en daardoor in aanraking komen met het gereedschap of stompe delen in de werkomgeving.</p>	<p>Onbewust zijn van een ongelijke bodem, takken en andere obstakels in de directe werkomgeving.</p>	<p>Let goed op de obstakels en bodem. Draag geen loshangende kleding en draag stevig schoeisel. Vrij maken van obstakels in de directe werkomgeving bij het uitvoeren van de werkzaamheden.</p>

7. Overig onderhoud klompenpad	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Geraakt worden door de slegge of hamer op het lichaam; handen en hoofd.	Ongecontroleerd en te dicht bij elkaar werken. Slecht onderhouden of verkeerd gereedschap. Een verdichte bodem bij het slaan van palen.	Houd afstand van elkaar. Zorg voor het juiste en goed onderhouden gereedschap. Gebruik een grondboor bij het slaan van lange palen of te dichte bodem.
	Specifieke omstandigheden; klimatologisch, ondraagkrachtige bodem, loslopend vee, talud of heuvel.	Hitte, koude, regen en harde wind vermindert de controle over de werkzaamheden. Loslopend vee kan bedreigend zijn.	Weet onder welke omstandigheden de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Stem de maatregelen daarop af.
	Infectie door virussen, bacteriën, insecten en planten.	Tekenbeten, eikenprocessierups, straatvuil (tetanus), ratten (ziekte van weil), berenklaauw, waterscheerling, wespen.	Verkrijg goede kennis van de infectiebronnen en de mogelijke preventiemaatregelen.
	Omgevingsveiligheid; passerende personen en aanrijdgevaar bij wegen en fietspaden.	Geen rekening gehouden met passanten die mogelijk schrikken of geraakt kunnen worden door de werkzaamheden. Maar ook dat passanten de uitvoerende kunnen aanrijden.	Neem maatregelen waardoor de werkzaamheden veilig gepasseerd kunnen worden; tijdelijke verkeersmaatregel, waarschuwen auto met zwaailamp. Draag langs de weg signaalkleding.
	Organisatie van de uit te voeren werkzaamheden.	Slechte voorbereiding, indeling en afstemming van de werkzaamheden op de feitelijke omstandigheden.	Organiseer de werkzaamheden. Maak afhankelijk van de complexiteit afspraken op de werkplek of stel vooraf een werkplan op.
	Vaardigheden, ervaring, voorlichting of opleiding.	Door te weinig 'kennis en kunde' ontstaan gevaarlijke situaties.	Alleen de personen met de juiste en noodzakelijke 'kennis en kunde' mogen bepaalde werkzaamheden uitvoeren. Zie opleidingsplan.

8. Plantsoen planten en opslag uitsteken	De kenmerken van de uitvoeringswerkzaamheden		
Planten en opslag uitsteken met de steekshop	<ul style="list-style-type: none"> - Planten van bomen en struiken in diverse terreinen. - Aanvoer van het plantmateriaal. - Opslag uitsteken, voornamelijk berken, dennen en volgelkers met de steekshop. - De opslag blijft in het terrein achter. 		
Hulpmiddelen: Kruiwagen. Persoonlijke beschermingsmiddelen: Handschoenen Veiligheidsschoeisel of stevige schoenen	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Pijnscheuten en spierklachten aan de onderrug en het bewegingsapparaat tijdens het planten en de opslagbestrijding.	Verkeerd ingeschatte noodzakelijke lichaamskracht bij het steken met de schop in de grond en het trekken aan de opslag.	Schat de noodzakelijke kracht altijd goed in met name bij; bodem met veel wortels, moment van lostrekken tijdens het lossteken van de opslag.
	De voetzool of hand-armgewrichten raken beschadigd bij het 'steken' met de schop.	Verkeerd ingeschat, en te krachtig, de voetzool op de bovenrand van de schop drukken/ stampen of met de hand het handvat vasthouden. B.v. bij een ondoordringbare grondlaag of wortels.	Schat de noodzakelijke kracht altijd goed in. Stem de noodzakelijke werkpositie van de hand/arm en voet daarop af. Draag schoeisel met een stevige zool. Gebruik bij werkzaamheden op terreinen met een slecht doordringbare een steekshop met een brede metalen bovenrand.
	De eigen benen en voeten of van een collega komen in aanraking met de steekshop.	Ongecontroleerd 'lossteken' van de grond voor het verkrijgen van een plantgat of losmaken van de opslag. Te dicht bij elkaar werken.	Plaats de voeten en de benen in een positie waardoor ze tijdens het 'lossteken' niet geraakt kunnen worden. Houd altijd voldoende afstand van elkaar bij 'het lossteken'.
	Kleine gronddeeltjes en stof in de ogen krijgen.	Bij harde wind waait grond uit de kluit van het plantsoen of bij het 'schoonschudden' van de opslag.	Houd rekening met de windrichting.

8. Plantsoen planten en opslag uitsteken	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Valgevaar door te struikelen tijdens het uitrijden van het plantsoen met de kruitwagen.	Diverse obstakels in het terrein kunnen de kruitwagen plotseling belemmeren waardoor men kan vallen.	Houd goed zicht op de te lopen route.
	Bij het uitdelen en opladen voor transport van (zware) plantbomen; geraakt worden door de takken of wortelkruit, beknellingsgevaar.	Te weinig controle over de te zwaar te tillen of te manoeuvreren bomen. Ongeschikte of ontbreken van tilhulpmiddelen.	Weet het gewicht en de omvang van de bomen en stem daar het tillen op af. Zo ook de vervoersmiddelen. Zorg dat de bomen met meerdere personen of met een tilhulpmiddelen zoals een takel(tje) goed gecontroleerd opgeladen kunnen worden.
	Specifieke omstandigheden; klimatologisch, ondraagkrachtige bodem, loslopend vee, talud of heuvel.	Hitte, koude, regen en harde wind verminderd de controle over de werkzaamheden. Loslopend vee kan bedreigend zijn.	Weet onder welke omstandigheden de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Stem de maatregelen daarop af.
	Het juist en goed onderhouden gereedschap.	Een uitgedroogde steel kan onverwachts afbreken waardoor de ingezette beweging oncontroleerbaar wordt. Voor het werken met een 'botte en stroeve' steekschop is meer kracht nodig.	Bewaar de steekschoppen in een ruimte met een geschikte luchtvochtigheid; zeker niet te droog. Maak het metaal van de schop goed schoon zodat geen roestvorming optreedt. Scherp indien nodig de onderrand van de schop.
	Infectie door virussen, bacteriën, insecten en planten.	Tekenbeten, eikenprocessierups, straatvuil (tetanus), ratten (ziekte van weil), berenklauw, wespen.	Verkrijg goede kennis van de infectiebronnen en de mogelijke preventiemaatregelen.

8. Plantsoen planten en opslag uitsteken	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Omgevingsveiligheid; passerende personen en aanrijdgevaar bij wegen en fietspaden.	Geen rekening gehouden met passanten die de uitvoerende kunnen aanrijden. Ook niet voor de losruimte voor de aanvoer en opslag van het plantsoen	Neem maatregelen waardoor de werkzaamheden veilig gepasseerd kunnen worden; tijdelijke verkeersmaatregel, waarschuwen. Draag langs de weg signaalkleding.
	Organisatie van de uit te voeren werkzaamheden.	Slechte voorbereiding, indeling en afstemming van de werkzaamheden op de feitelijke omstandigheden.	Organiseer de werkzaamheden. Maak afhankelijk van de complexiteit afspraken op de werkplek of stel vooraf een werkplan op. Extra aandacht voor een veilige losruimte voor de aanvoer van het plantsoen.
	Vaardigheden, ervaring, voorlichting of opleiding.	Door te weinig 'kennis en kunde' ontstaan gevaarlijke situaties.	Alleen de personen met de juiste en noodzakelijke 'kennis en kunde' mogen deze werkzaamheden uitvoeren. Zie opleidingsplan.

9. Opschonen waterpoelen en vennen	De kenmerken van de uitvoeringswerkzaamheden		
Werkzaamheden Schonen watergangen	<ul style="list-style-type: none"> - Met hulpmiddelen wordt handmatig diverse poelen en vennen, of andere watergangen, schoongemaakt van vegetatie of uitgebaggerd. - Het opgeschoonde materiaal wordt op de kant in hopen verwerkt. - Uitsteken van lisdodde en andere waterplanten. 		
Hulpmiddelen: Baggerbeugel, rietmaaier, sloothekkel, sloothaak en mesthaak, steekschop, zeis, kanthaak en walmes Persoonlijke beschermingsmiddelen: Handschoenen Veiligheidsschoeisel In het water; waadbreek of waadpak met laarzen	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	In het water vallen daardoor onderkoeld raken.	Per ongeluk uitglijden of door verkeerd ingeschatte werkkracht in het water vallen.	Neem altijd een stevige werkpositie in. Draag schoeisel (laarzen) met een goed geprofileerde zool. Draag bij in het water staan een waadbreek.
	Pijnscheuten en spierklachten aan de onderrug en het bewegingsapparaat tijdens het 'steken, snijden en lostrekken'.	Verkeerd ingeschatte noodzakelijke lichaamskracht bij het steken, snijden en lostrekken. Verkeerde werkpositie innemen.	Schat de noodzakelijke kracht altijd goed in met name bij; waterbodem met veel bagger of vegetatie, moment van vrijkomen van de vegetatie.
	Met diverse lichaamsdelen in aanraking komen met scherpe delen van de hulpmiddelen.	Ongecontroleerd 'lossteken of snijden' van de vegetatie of struikelen. Geen stabiele (sta)positie innemen. Te dicht bij elkaar werken. Ook bij het op hopen leggen van het uitgebaggerd materiaal.	Gebruik de juiste werktechniek. Houd afstand van elkaar. Draag handschoenen.
	Het juist en goed onderhouden gereedschap.	Een uitgedroogde steel kan onverwachts afbreken waardoor de ingezette beweging oncontroleerbaar wordt. Voor het werken met een 'botte en stroeve' snijgereedschap is meer kracht nodig.	Bewaar de hulpmiddelen met houten stelen in een ruimte met een geschikte luchtvochtigheid; zeker niet te droog. Maak het metaal van de hulpmiddelen goed schoon zodat geen roestvorming optreed. Scherp indien nodig de snijdende delen.

9 Opschonen waterpoelen en vennen	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Infectie door virussen, bacteriën, insecten en planten.	Tekenbeten, eikenprocessierups, straatvuil (tetanus), ratten (ziekte van weil), berenklauw, waterscheerling, wespen.	Verkrijg goede kennis van de infectiebronnen en de mogelijke preventiemaatregelen.
	Specifieke omstandigheden; klimatologisch, ondraagkrachtige bodem, loslopend vee.	Hitte, koude, regen en harde wind verminderd de controle over de werkzaamheden. Loslopend vee kan bedreigend zijn.	Weet onder welke omstandigheden de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Stem de maatregelen daarop af.
	Organisatie van de uit te voeren werkzaamheden.	Slechte voorbereiding, indeling en afstemming van de werkzaamheden op de feitelijke omstandigheden.	Organiseer de werkzaamheden. Maak afhankelijk van de complexiteit afspraken op de werkplek of stel vooraf een werkplan op.
	Vaardigheden, ervaring, voorlichting of opleiding.	Door te weinig 'kennis en kunde' ontstaan gevaarlijke situaties.	Alleen de personen met de juiste en noodzakelijke 'kennis en kunde' mogen deze werkzaamheden uitvoeren. Zie opleidingsplan.

10. Diersoorten beschermingsacties	De kenmerken van de uitvoeringswerkzaamheden		
<p>Werkzaamheden m.b.t. het beschermen van dieren: Vleermuismeldingen Weidevogelbescherming Paddenoverzetten. Uilenkasten plaatsen</p> <p>Hulpmiddelen: Ladder, verrekijker, zaklamp, gereedschap voor uilenkasten</p> <p>Persoonlijke beschermingsmiddelen: Handschoenen Veiligheidsschoeisel of stevige schoenen Signaalkleding Valbeveiliging als geen stabiele werkpositie verkregen kan worden</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Afhandelen van vleermuismeldingen bij particulieren; inventarisatie omstandigheden, voorlichting geven, vangen en verplaatsen. - Zoeken en markeren van weidevogelnesten op akkers en weilanden. - Padden over wegen zetten, vaak met hulp van kinderen. - Steenuilkasten plaatsen en controleren. 		
	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Vleermuizen: Besmettingsgevaar met rabiës 2.	Door fysiek contact met vleermuizen die vervolgens bijt.	Vermijd altijd direct contact met vleermuizen. Is dit niet mogelijk of gewenst dan zorgen voor een vaccinatie.
	Vleermuizen: Vallen, struikelen en stoten bij het zoeken naar vleermuizen bij de particuliere melders.	Onbekende ruimtes betreden en met diverse aanwezige hulpmiddelen een hoogte overbruggen of ergens lastig toegang toe krijgen.	Verkrijg altijd een stabiele stappositie om bij de vleermuizen te komen. Gebruik alleen de aanwezige hulpmiddelen als deze geschikt zijn; stevige tafel, stoel, trapje, planken, doorgangen, enz..
	Weidevogels: Verwond worden door los lopend vee.	Vee kan soms personen in hun omgeving als bedreigend ervaren. Zij kunnen dan dreigen of aanvallen.	Weet welk vee aanwezig kan zijn en neem de juiste maatregel zodat het vee niet gaat aanvallen. Of betreed de omgeving niet.
	Weidevogels: Struikelen, uitglijden en vallen.	Passeren van watergangen, rasters en andere obstakels.	Let op loshangende kleding. Draag stevig schoeisel met een goed geprofileerde zool.
	Paddenoverzetten: Aanrijdgevaar door passerend verkeer.	Te dicht langs de weg aanwezig zijn en oversteken waardoor men door het verkeer, zoals auto's en fietsers, aangerezen wordt. Onoplettendheid; gedrag van kinderen, bezig zijn met het verzamelen van de padden.	Neem in overleg met de wegbeheerder de juiste tijdelijk verkeersmaatregel zodat het verkeer veilig kan passeren en men de padden veiliger kan overzetten. Houd toezicht op de gemaakte afspraken. Draag signaalkleding.

10. Diersoorten beschermingsacties	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	<p>Uilenkasten plaatsen: Vallen van hoogte tijdens het plaatsen, controleren en repareren.</p>	<p>Ongeschikte ladder en de ladder verkeerd geplaatst; instabiel, te steil. Slecht onderhouden ladder. De kast is te omvangrijk om zonder hulpmiddelen de hoge positie te bereiken. Te ver reiken met de armen, met een voet naast de ladder, te zwaar gereedschap.</p>	<p>Volg altijd de voorschriften over het veilig gebruik ladders; juiste ladder, statbiel plaatsen, niet meer dan 5 kg tillen op de ladder, geen zwaar werk en reiken naast de ladder, enz.. Maak bij te zware kasten gebruik van hulpmiddelen om de kast op hoogte te brengen; riem, touw, katrol, enz.. Gebruik indien nodig valbescherming om een stabiele werkpositie op hoogte te verkrijgen.</p>
	<p>Uilenkasten plaatsen: Vallende voorwerpen; gereedschap.</p>	<p>Personen bevinden zich onder de ladder tijdens de werkzaamheden.</p>	<p>Er mogen geen personen onder de ladder aanwezig zijn tijdens de werkzaamheden. Wel alleen als 'hulp', maar dan met een helm op.</p>
	<p>Uilenkasten plaatsen: Verwond worden door de uilen, of wespen uit een wespennest.</p>	<p>Onbedacht zijn op de aanwezigheid van de uilen of wespen.</p>	<p>Weet of er een wespennest aanwezig is; bij verstoring uit de buurt blijven. Alert zijn op de aanwezigheid van uil(en), draag handschoenen.</p>

10. Diersoorten beschermingsacties	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Organisatie van de uit te voeren werkzaamheden.	Slechte voorbereiding, indeling en afstemming van de werkzaamheden op de feitelijke omstandigheden.	Organiseer de werkzaamheden. Maak afhankelijk van de complexiteit afspraken op de werkplek of stel vooraf een werkplan op.
	Specifieke omstandigheden; klimatologisch, ondraagkrachtige bodem, loslopend vee, talud of heuvel.	Hitte, koude, regen en harde wind vermindert de controle over de werkzaamheden. Loslopend vee kan bedreigend zijn.	Weet onder welke omstandigheden de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Stem de maatregelen daarop af.
	Infectie door virussen, bacteriën, insecten en planten.	Tekenbeten, eikenprocessierups, straatvuil (tetanus), ratten (ziekte van weil), berenklauw, waterscheerling, wespen, papegaaizenziekte.	Verkrijg goede kennis van de infectiebronnen en de mogelijke preventiemaatregelen.
	Vaardigheden, ervaring, voorlichting of opleiding.	Door te weinig 'kennis en kunde' ontstaan gevaarlijke situaties.	Alleen de personen met de juiste en noodzakelijke 'kennis en kunde' mogen deze werkzaamheden uitvoeren. Zie opleidingsplan.

11. Opruimen van zwerfafval	De kenmerken van de uitvoeringswerkzaamheden		
Opruimwerkzaamheden in het buitengebied	<ul style="list-style-type: none"> - Opruimen van zwerfvuil in het buitengebied door grote groepen. - De groepen zijn goed georganiseerd vaak met kinderen en werken verspreid. - Gevaarlijk ogend afval zoals vaten en asbest, wordt alleen geregisterd en niet opgeruimd. - Mogelijk te vinden injectiespuiten worden alleen door volwassene opgeruimd. 		
Hulpmiddelen: Vuilniszakken Persoonlijke beschermingsmiddelen: Handschoenen Veiligheidsschoeisel of stevige schoenen Signaalkleding	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Geïnfecteerd worden door voorwerpen en gevaarlijke stoffen. Aan de hand of voet verwond raken.	Per ongeluk met 'iets' in aanraking komen en onbekend zijn met het infectiegevaar. Snijden of gepenetreerd worden door 'smerige' voorwerpen.	Weet op welke plekken mogelijk spullen aanwezig kunnen zijn die infectie kunnen veroorzaken, zoals infectienaalden, condooms, enz... Maak een geïnfecteerde lichaamsplek direct schoon of ontsmet dit met ontsmettingsmiddelen. Kijk of bij diepere wonden een tetanusvaccinatie nodig is. Houd altijd rekening met het aanraken van zwerfafval dat er infectiegevaar is. Maak gebruik van stok met prikker of grijper. Draag stevige handschoenen, en zorg dat bij het uittrekken geen (contact)besmetting plaatst kan vinden. Zorg dat vooraf aan het 'eten en drinken' voor hygiënische maatregelen.

11. Opruimen van zwerfafval	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Aanrijdgevaar door passerend verkeer.	Te dicht langs de weg aanwezig zijn en oversteken waardoor men door het verkeer, zoals auto's en fietsers, aangerezen wordt. Onoplettendheid; onvoorspelbaar gedrag van kinderen.	Neem bij gevaarlijke en drukke wegen in overleg met de wegbeheerder de juiste tijdelijk verkeersmaatregel zodat het verkeer veilig kan passeren en men veilig het zwerfvuil kan opruimen. Zorg dat iedereen niet te dicht langs de weg loopt. Laat jonge kinderen nooit langs de weg lopen. Houd toezicht op de gemaakte afspraken. Draag signaalkleding.
	Organisatie van de uit te voeren werkzaamheden.	Slechte voorbereiding, indeling en afstemming van de werkzaamheden op de feitelijke omstandigheden.	Organiseer de werkzaamheden. Maak afhankelijk van de complexiteit afspraken op de werkplek of stel vooraf een werkplan op.
	Specifieke omstandigheden; klimatologisch, ondraagkrachtige bodem, loslopend vee, talud of heuvel.	Hitte, koude, regen en harde wind vermindert de controle over de werkzaamheden. Loslopend vee kan bedreigend zijn.	Weet onder welke omstandigheden de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Stem de maatregelen daarop af.
	Infectie door virussen, bacteriën, insecten en planten.	Tekenbeten, eikenprocessierups, straatvuil (tetanus), ratten (ziekte van weil), berenklauw, waterscheerling, wespen.	Verkrijg goede kennis van de infectiebronnen en de mogelijke preventiemaatregelen.
	Vaardigheden, ervaring, voorlichting of opleiding.	Door te weinig 'kennis en kunde' ontstaan gevaarlijke situaties.	Alleen de personen met de juiste en noodzakelijke 'kennis en kunde' mogen deze werkzaamheden uitvoeren. Zie opleidingsplan.

12. Plaatsen en onderhoud raster	De kenmerken van de uitvoeringswerkzaamheden		
Werkzaamheden aan rasters	<ul style="list-style-type: none"> - Plaatsen en onderhoud van diverse rasters; palen in de grond slaan, draadspannen, gaas plaatsen. - Kleine takken snoeien die de werkzaamheden belemmeren. 		
Hulpmiddelen: Hamer, schroevendraaier, slegge, accuschroefmachine, Snoeischaar, kleine snoeizaag Persoonlijke beschermingsmiddelen: Handschoenen Veiligheidsschoeisel of stevige schoenen Signaalkleding	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
Snoeien: Opscheuren van takken tijdens het zagen. Een deel van het hout kan plotseling en snel tegen het hoofd of ander lichaamsdeel slaan. Zwiepende takken.	Verkeerd inschatten van de aanwezige houtspanning, de zaagsneden foutief uitvoeren, te snel en ongecontroleerd een tak wegtrekken. Te dicht op elkaar werken.	Voldoende kennis hebben over de beïnvloedingsfactoren op de houtspanning. Goede zaagtechniek: juiste breuklijst maken. Houd afstand van elkaar tijdens het snoeien en opruimen van de takken.	
Snoeien: In aanraking komen met het snoeigereedschap.	Een hand of vinger bevindt zich in de nabijheid van het snoeigereedschap.	Pas de juiste snoeitechniek toe. Draag handschoenen.	
Snoeien: Tijdens het snoeien met de zaag zaagsel in de ogen krijgen.	De wind kan zaagsel in de ogen blazen. Zeker wanneer een stokzaag gebruikt wordt, dan valt het zaagsel ook nog naar beneden toe.	Kies een werkpositie waardoor de wind het zaagsel uit de richting van de zager blaast. Draag een veiligheidsbril wanneer er toch nog zaagsel in de ogen kan komen.	
Valgevaar door te struikelen of uitglijden en daardoor in aanraking komen met het gereedschap of stompe delen in de werkomgeving.	Onbewust zijn van een ongelijke bodem, takken en andere obstakels in de directe werkomgeving.	Let goed op de obstakels en bodem. Draag geen loshangende kleding en draag stevig schoeisel. Vrij maken van obstakels in de directe werkomgeving bij het uitvoeren van de werkzaamheden.	

12. Plaatsen en onderhoud raster	De gevaren en aandachtspunten	Beoordeling: mogelijke oorzaken van het gevaar	Maatregel: noodzakelijk om het risico aanvaardbaar te maken
	Geraakt worden door de slegge of hamer op het lichaam; handen en hoofd.	Ongecontroleerd en te dicht bij elkaar werken. Slecht onderhouden of verkeerd gereedschap. Een verdichte bodem bij het slaan van palen.	Houd afstand van elkaar. Zorg voor het juiste en goed onderhouden gereedschap. Gebruik een grondboor bij het slaan van lange palen of te dichte bodem.
	Specifieke omstandigheden; klimatologisch, ondraagkrachtige bodem, loslopend vee, talud of heuvel.	Hitte, koude, regen en harde wind vermindert de controle over de werkzaamheden. Loslopend vee kan bedreigend zijn.	Weet onder welke omstandigheden de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Stem de maatregelen daarop af.
	Infectie door virussen, bacteriën, insecten en planten.	Tekenbeten, eikenprocessierups, straatvuil (tetanus), ratten (ziekte van weil), berenklaauw, waterscheerling, wespen.	Verkrijg goede kennis van de infectiebronnen en de mogelijke preventiemaatregelen.
	Omgevingsveiligheid; passerende personen en aanrijdgevaar bij wegen en fietspaden.	Geen rekening gehouden met passanten die mogelijk schrikken of geraakt kunnen worden door de werkzaamheden. Maar ook dat passanten de uitvoerende kunnen aanrijden.	Neem maatregelen waardoor de werkzaamheden veilig gepasseerd kunnen worden; tijdelijke verkeersmaatregel, waarschuwen auto met zwaailamp. Draag langs de weg signaalkleding.
	Organisatie van de uit te voeren werkzaamheden.	Slechte voorbereiding, indeling en afstemming van de werkzaamheden op de feitelijke omstandigheden.	Organiseer de werkzaamheden. Maak afhankelijk van de complexiteit afspraken op de werkplek of stel vooraf een werkplan op.
	Vaardigheden, ervaring, voorlichting of opleiding.	Door te weinig 'kennis en kunde' ontstaan gevaarlijke situaties.	Alleen de personen met de juiste en noodzakelijke 'kennis en kunde' mogen bepaalde werkzaamheden uitvoeren. Zie opleidingsplan.

5. De noodzakelijke trainingen en voorlichtingen

Dit overzicht van trainingen en voorlichtingen is primair gericht op de veiligheid en gezondheidsaspecten rondom de werkzaamheden. De overige competenties en deskundigheid, zoals kennis over de flora en fauna, zijn hierin niet opgenomen.

De noodzakelijke trainingen en voorlichtingen zijn gebaseerd op de werkzaamheden en omstandigheden uit de Taak-RI&E. De omschrijving en de nummering daaruit en uit dit overzicht komen met elkaar overeen.

Per werkzaamheid is een zo concreet mogelijke invulling aan het begrip 'doeltreffende scholing en instructie' uit de Arbowetgeving gegeven. Daarmee zijn de omschreven gevaren uit de Taak-RI&E nog beter beheersbaar te maken. Bij de uitvoering van de trainingen en voorlichtingen zijn de gevaren uit de Taak-RI&E, en de daarbij genoemde maatregelen, dan ook een zeer belangrijke input voor de inhoud daarvan.

De noodzakelijke scholing is ingedeeld in twee aandachtsvelden:

Vaardigheidstraining:

Is een scholing waarmee men de noodzakelijke vaardigheden of kennis verkrijgt. De scholing is gericht op de feitelijke praktijksituatie en vindt vaak plaats door middel van praktijkoefeningen.

Na het volgen van een vaardigheidstraining kan men al of niet een certificaat verkrijgen.

Een vaardigheidstraining duurt vaak minemaal een halve dag.

De uitvoering kan door een interne of externe deskundige gedaan worden.

Voorlichting:

Is een scholing waarmee de noodzakelijke informatie of instructie verkregen wordt. Op een snelle en eenvoudige wijze wordt de kennis overgedragen. Dit kan door middel van een presentatie of met een korte oefening of praktische voorbeelden.

Een voorlichting is van korte tot zeer korte duur. Soms voorafgaand aan de werkzaamheden.

De uitvoering kan door een interne of externe deskundige gedaan worden.

5.1 De indeling van de werkzaamheden

1. Handmatig afzetten houtachtige begroeiingen
2. Motorisch afzetten houtachtige begroeiingen
3. Handmatig knotten van bomen
4. Knotten van bomen met de Motorzaag
5. Snoeien van hoogstamfruitbomen
6. Maaiwerkzaamheden
7. Overig onderhoud klompenpad
8. Plantsoen planten en opslag uitsteken
9. Opschonen waterpoelen en vennen
10. Diersoorten beschermingsacties
11. Opruimen van zwerfafval
12. Plaatsen en onderhoud raster

1. Handmatig afzetten houtachtige begroeiingen	Vaardigheidstraining	Voorlichting
<p>Vellingswerkzaamheden met niet motorisch handgereedschap: Pistoolzaag, silky, beugelzaag, Jiri zaag, bijl of sikkel</p>	<p><u>Eenvoudige bomen gecontroleerd vellen met een handzaag:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van het type zaag De werking van de zaag, de werktechniek, de werkzaamheden waarvoor de zaag bedoeld is, enige kennis van het onderhoud, transport en opslag. • Korten van houtstammen en takken Op de grond liggend of op een zaagbok. • Het vellen van de bomen De diameter borsthoopte is niet groter dan ongeveer 25 cm. De stand van de bomen is nagenoeg rechtopstaand. De bomen kunnen vrij in de gewenste valrichting vallen. De 'hangrichting of de stand' van de boom kunnen inschatten. De functie van de valkerf, breuklijst en velsnede kennen en kunnen maken. • Veiligheidsaspecten Omgevingsveiligheid op de werkplek, vallend hout, opscheuren van hout onder spanning, PBM. 	<p><u>Eenvoudige struiken, heggen, houtwallen en kleine boompjes afzetten met slag- of zaaggereedschap:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van het gereedschap De werking van het gereedschap, de werktechniek, de werkzaamheden waarvoor het zaag- en slaggereedschap bedoeld is (houtdikte), enige kennis van het onderhoud, transport en opslag. • Korten en vellen van de houtopslag en takken De 'hangrichting' van de houtopslag kunnen inschatten. De functie van een breuklijst en zaagsnede kennen. Dit kunnen uitvoeren waardoor het hout gecontroleerd valt. Met het slaggereedschap het hout gecontroleerd en veilig kort- en losslaan. • Veiligheidsaspecten Omgevingsveiligheid op de werkplek, vallend hout, opscheuren van hout onder geringe spanning, PBM. <hr/> <p><u>Verwerken van de takken</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Veilig weghalen van de takken en het hout van de werkplek. • Veilig kort zagen of slaan van het takhout. • Omgevingsveiligheid op de werkplek en PBM.

1. Handmatig afzetten houtachtige begroeiingen	Vaardigheidstraining	Voorlichting
Vellingswerkzaamheden met niet motorisch handgereedschap: Pistoolzaag, silky, beugelzaag, Jiri zaag, bijl of sikkel	Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’: - <u>Inrichten van tijdelijke verkeersmaatregelen</u>	Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’: - <u>Uitvoeren van tijdelijke verkeersmaatregelen en de veiligheid voor de passanten.</u> - <u>Biologische infectiegevaren.</u> - <u>Gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM.)</u>

2. Motorisch afzetten houtachtige begroeiingen	Vaardigheidstraining	Voorlichting
<p>Vellingswerkzaamheden met motorisch handgereedschap: Motorkettingzaag, heggenschaar</p>	<p><u>Eenvoudige bomen gecontroleerd vellen met een motorkettingzaag:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van het type zaag De werking van de zaag, de werktechniek, de werkzaamheden waarvoor de zaag bedoeld is, enige kennis van het onderhoud, transport en opslag. • Korten van houtstammen en takken Op de grond liggend of op een zaagbok. • Het vellen van de bomen De diameter borsthoogte is niet groter dan ongeveer 40 cm. De stand van de bomen is nagenoeg rechtopstaand. De bomen kunnen vrij in de gewenste valrichting vallen. De 'hangrichting of de stand' van de boom kunnen inschatten. De functie van de valkerf, breuklijst en velsnede kennen en kunnen maken. De hulpmiddelen goed kunnen toepassen. • Veiligheidsaspecten Omgevingsveiligheid, vallend hout, opscheuren van hout onder spanning, PBM. • Onderhoud aan de machine. Noodzakelijk onderhoud tijdens het gebruik, zoals het scherpren van de ketting en deze kunnen verwisselen. 	<p><u>Actueel houden van kennis en kunde:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe ontwikkelingen: machines, werktechniek, hulpmiddelen en PBM. • Informatiebronnen: toeleverancier, internetsites over sectorafspraken.

2. Motorisch afzetten houtachtige begroeiingen	Vaardigheidstraining	Voorlichting
<p>Werkzaamheden met motorisch handgereedschap: Motorkettingzaag, heggenschaar</p>	<p><u>Werkzaamheden met een heggenschaar:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van het type heggenschaar De werking van de machine, de werkzaamheden waarvoor de machine bedoeld is, enige kennis van het onderhoud, transport en opslag. • Het uitvoeren van de werkzaamheden Juiste kniprichting en werkhoopte, werktechniek afstemmen op enkel of dubbelwerkende messen, de dikte van takken. • Veiligheidsaspecten Omgevingsveiligheid, stabiele werkpositie, PBM. • Onderhoud aan de machine. Noodzakelijk onderhoud tijdens het gebruik. De messen afstellen, smeren en scherpen. <p><u>Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Inrichten van tijdelijke verkeersmaatregelen</u> 	<p><u>Actueel houden van kennis en kunde:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe ontwikkelingen: machines, werktechniek, hulpmiddelen en PBM. • Informatiebronnen: toeleverancier, internetsites over sectorafspraken. <hr/> <p><u>Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Uitvoeren van tijdelijke verkeersmaatregelen en de veiligheid voor de passanten.</u> - <u>Biologische infectiegevaaren.</u> - <u>Gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM.)</u>

3. Handmatig knotten van bomen	Vaardigheidstraining	Voorlichting
<p>Werkzaamheden met niet motorisch handgereedschap: Beugelzaag, Jiri zaag, snoeizaag, kniptang, slaggereedschap</p> <p>Valbeveiliging</p>	<p><u>Werken met valbeveiliging:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • De werking en kenmerken van de valbeveiliging • Veilig op de juiste hoogte komen • Vastmaken van de valbeveiliging in de knot • Een stabiele werkpositie verkrijgen • De ‘laatste tak’ veilig weghalen. 	<p><u>Afzetten van de takken:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van het gereedschap De werking van het gereedschap, de werktechniek, de werkzaamheden waarvoor het zaag- en slaggereedschap bedoeld is (houtdikte), enige kennis van het onderhoud, transport en opslag. • Knotten van de takken De ‘hangrichting’ van de takken kunnen inschatten. Met goed uitgevoerde zaagsneden het hout gecontroleerd laten vallen of wegtrekken. Verkrijgen van een stabiele werkplek; in de knot, trap, Verhoogd plateau of ladder. • Veiligheidsaspecten Omgevingsveiligheid op de werkplek, vallend hout, opscheuren van hout onder geringe spanning, PBM
	<p>Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Inrichten van tijdelijke verkeersmaatregelen</u> 	<p>Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Uitvoeren van tijdelijke verkeersmaatregelen en de veiligheid voor de passanten.</u> - <u>Biologische infectiegevaaren.</u> - <u>Gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM.)</u>

4. Knotten van bomen met de motorzaag	Vaardigheidstraining	Voorlichting
<p>Werkzaamheden met motorisch handgereedschap: Motorzaag</p> <p>Valbeveiliging</p>	<p><u>Eenvoudige bomen gecontroleerd vellen met een motorkettingzaag: Zie 2</u></p> <p><u>Werken met valbeveiliging:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • De werking en kenmerken van de valbeveiliging • Veilig op de juiste hoogte komen • Vastmaken van de valbeveiliging in de knot • Een stabiele werkpositie verkrijgen • Motorzaag op de juiste wijze vasthouden en zaagsneden maken • De ‘laatste tak’ veilig weghalen <hr/> <p>Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Inrichten van tijdelijke verkeersmaatregelen</u> 	<p><u>Actueel houden van kennis en kunde:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe ontwikkelingen: machines, werktechniek, hulpmiddelen en PBM. • Informatiebronnen: toeleverancier, internetsites over sectorafspraken. <hr/> <p>Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Uitvoeren van tijdelijke verkeersmaatregelen en de veiligheid voor de passanten.</u> - <u>Biologische infectiegevaren.</u> - <u>Gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM.)</u>

5. Snoeien van hoogstamfruitbomen	Vaardigheidstraining	Voorlichting
<p>Snoeien met handgereedschap: Pistoolzaag, snoeischaren, Stokzagen</p> <p>Valbeveiliging</p>	<p><u>Werken met valbeveiliging:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • De werking en kenmerken van de valbeveiliging • Veilig op de juiste hoogte komen • Vastmaken van de valbeveiliging in de boom • Een stabiele werkpositie verkrijgen in combinatie met een ladder 	<p><u>Snoeien van de takken:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van het gereedschap De werking van het gereedschap, de werktechniek, de werkzaamheden waarvoor het snoeigereedschap bedoeld is (houtdikte), enige kennis van het onderhoud, transport en opslag. • Afzagen en snoeien van de takken De zwaarte en de valrichting van de takken kunnen inschatten. Met goed uitgevoerde zaagsneden het hout gecontroleerd laten vallen. Verkrijgen van een stabiele werkplek; trap of ladder. • Veiligheidsaspecten Omgevingsveiligheid op de werkplek, vallend hout, opscheuren van hout onder geringe spanning, PBM.
	<p>Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Inrichten van tijdelijke verkeersmaatregelen</u> 	<p>Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Uitvoeren van tijdelijke verkeersmaatregelen en de veiligheid voor de passanten.</u> - <u>Biologische infectiegevaaren.</u> - <u>Gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM.)</u>

6. Maaiwerkzaamheden	Vaardigheidstraining	Voorlichting
<p>Maaiwerkzaamheden met: bosmaaier met slagmes of draadmaaier, klepelmaaier en zeis</p>	<p><u>Maaien met de bosmaaier:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van het type bosmaaier De werking van de machine, de werkzaamheden waarvoor de machine bedoeld is, enige kennis van het onderhoud, transport en opslag. Functie en afstellen draagstel. • Het uitvoeren van de werkzaamheden Juiste werkrichting en werktechniek. Juiste keuze van maaionderdelen. Controle aanwezigheid obstakels. • Veiligheidsaspecten Omgevingsveiligheid, machine veiligheid, beschermkap, PBM. • Onderhoud aan de machine. Noodzakelijk onderhoud tijdens het gebruik. De messen correct scherp maken. 	<p><u>Maaien met zeis, duwmaaier en gras afvoeren:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van het gereedschap De werking van het gereedschap, de werkzaamheden waarvoor de machine en het gereedschap bedoeld is, enige kennis van het onderhoud, transport en opslag. • Het maaien en afvoeren De werktechniek. Obstakels en bodemgesteldheid op de werkplek. • Veiligheidsaspecten Omgevingsveiligheid op de werkplek, PBM.
	<p><u>Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Inrichten van tijdelijke verkeersmaatregelen</u> 	<p><u>Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Uitvoeren van tijdelijke verkeersmaatregelen en de veiligheid voor de passanten.</u> - <u>Biologische infectiegevaaren.</u> - <u>Gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM.)</u>

7. Overig onderhoud klompenpad	Vaardigheidstraining	Voorlichting
<p>Onderhoudswerkzaamheden: Paden schouwen, kleine klusjes aan de markeringen en het groen</p>	<p>Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’: - <u>Inrichten van tijdelijke verkeersmaatregelen</u></p>	<p><u>Snoeien van de takken:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van het gereedschap De werking van het gereedschap, de werktechniek, de werkzaamheden waarvoor het snoeigereedschap bedoeld is (houtdikte), enige kennis van het onderhoud, transport en opslag. • Afzagen en snoeien van de takken De zwaarte en de valrichting van de takken kunnen inschatten. Met goed uitgevoerde zaagsneden het hout gecontroleerd laten vallen. Verkrijgen van een stabiele werkplek; trap of ladder. • Veiligheidsaspecten Omgevingsveiligheid op de werkplek, vallend hout, opscheuren van hout onder geringe spanning, PBM. <hr/> <p><u>Onderhoudswerk markeringen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik en de werking van het gereedschap Het gebruik waarvoor het gereedschap bedoeld is. De werktechniek. Enige kennis van het onderhoud, transport en opslag. <hr/> <p>Zie bij laatste tabel ‘Algemeen’:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Uitvoeren van tijdelijke verkeersmaatregelen en de veiligheid voor de passanten.</u> - <u>Biologische infectiegevaren.</u> - <u>Gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM.)</u>

8. Plantsoen planten en opslag uitsteken 9. Opschonen waterpoelen en vennen	Vaardigheidstraining	Voorlichting
Planten en opslag uitsteken met de steekshop Schonen watergangen	Zie bij laatste tabel 'Algemeen': - <u>Inrichten van tijdelijke verkeersmaatregelen</u>	<p><u>Planten en uitsteken, opschonen waterpoelen en vennen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van het gereedschap Het gebruik waarvoor het gereedschap bedoeld is. De werktechniek. Enige kennis van het onderhoud, transport en opslag. • Veiligheidsaspecten Omgevingsveiligheid op de werkplek en PBM. - <hr/> <p>Zie bij laatste tabel 'Algemeen':</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Uitvoeren van tijdelijke verkeersmaatregelen en de veiligheid voor de passanten.</u> - <u>Biologische infectiegevaaren.</u> - <u>Gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM.)</u>

10. Diersoorten beschermingsacties 11. Opruimen van zwerfafval	Vaardigheidstraining	Voorlichting
<p>Werkzaamheden m.b.t. het beschermen van dieren</p> <p>Opruimwerkzaamheden in het buitengebied</p>	<p>Zie bij laatste tabel 'Algemeen':</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Inrichten van tijdelijke verkeersmaatregelen</u> 	<p><u>Dierenbescherming en opruimwerkzaamheden:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gebruik van het gereedschap Het gebruik waarvoor het gereedschap bedoeld is. De werktechniek. Enige kennis van het onderhoud, transport en opslag. • Veiligheidsaspecten Omgevingsveiligheid op de werkplek en PBM. Verkrijgen van een stabiele werkpostie op hoogte; trap of ladder. Met aandacht voor de juiste keuze van een geschikt ladder. De uilenkasten op een veilige wijze met geschikte hulpmiddelen op hoogte brengen. <hr/> <p>Zie bij laatste tabel 'Algemeen':</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Uitvoeren van tijdelijke verkeersmaatregelen en de veiligheid voor de passanten.</u> - <u>Biologische infectiegevaren.</u> - <u>Gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM.)</u>

Algemeen	Vaardigheidstraining	Voorlichting
<p>Bij de meest voorkomende werkzaamheden noodzakelijk</p>	<p><u>Inrichten van tijdelijke verkeersmaatregelen:</u> Bedoeld voor de personen die beslissen over de te nemen tijdelijke verkeersmaatregel. Dit kan ook een persoon buiten de eigen groep of organisatie zijn. De vaardigheid en kennis moet gericht zijn op:</p> <p><u>De juiste tijdelijke verkeersmaatregelen voorschrijven</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zelfstandig op basis van de Publicatie 96b CROW de correcte tijdelijke verkeersmaatregel voorschrijven. • Met de betrokken partijen (wegbeheerder, opdrachtgever, uitvoerende) de noodzakelijke afspraken maken. • Zelfstandig de juiste en noodzakelijke materialen toepassen en correct plaatsen. • In de praktijk bij de uitvoering van het plaatsen door andere kunnen begeleiden en daar toezicht op houden. 	<p><u>Uitvoeren van tijdelijke verkeersmaatregelen en de veiligheid voor de passanten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Onder begeleiding, of m.b.v. een eenvoudig instructie op papier, veilig plaatsen van kleinschalige maatregelen. • Rekening houden met voorbijgangers die ‘af en toe’ passeren ‘in het veld’; wandelaars, fietsers. • Bewust zijn van het aanrijdgevaar tijdens de werkzaamheden en consequent maatregelen nemen. <hr/> <p><u>Biologische infectiegevaaren</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het herkennen van de infectiebronnen; dieren, insecten, vegetatie. • Waar en wanneer doet het gevaar zich voor; de natuurlijke omgeving van de infectiebronnen. • De wijze waarop de infectie het lichaam in kan komen; de routing. • De hoogte van het risico van een besmetting. • De gevolgen van een besmetting; herkennen van ziektes, de klachten incubatietijd en verloop. • De beschermende maatregelen om het infectiegevaar te verkleinen. <hr/> <p><u>Gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • De noodzaak en verplichting wanneer het PBM gedragen moet worden. • De wijze waarop een bepaald PBM gedragen moet worden; passend, conform, geen belemmering veroorzaken. • De eigenschappen van een PBM; de beschermende werking, onderhoud opslag, versleten, beschadiging, vervangen.